

in-

fàn-

203
març
abril
2015
educar
de 0 a 6
anys

ci-

a Revista de
l'Associació
de Mestres
Rosa Sensat

Ciutadans de ple dret

Com cada quatre anys, anem essent testimonis de com la infància se situa en els primers punts dins les campanyes i promeses, i sempre amb el discurs de més places d'escola bressol per a la conciliació familiar, per després desaparèixer misteriosament de les polítiques concretes. La infància, amb els seus drets reconeguts per una Convenció sobre els Drets de l'infant que ja ha complert 25 anys, continua essent una fitxa més del joc electoral.

Però, qui escolta la veu dels infants? Els mestres, famílies i educadors que dia rere dia assumeixen la gran responsabilitat de l'educació, però també el deure de defensar el dret a una educació amb condicions de qualitat, són els qui van fent sentir la veu d'aquells que, tot i formar part de la societat, no tenen veu ni vot, reclamant el seu dret a formar part d'aquesta societat.

Les famílies demanen constantment polítiques socials per a una veritable conciliació, demanen permisos de paternitat i familiar més llargs.

Tot i això, però, la infància i les seves condicions continuen vinculades a aquells que governen durant els quatre anys. I així es van canviant d'una manera vertiginosa les lleis, propostes i decrets, elaborats en un despatx, pensant més en una

societat capitalista i immersa en l'espiral de la producció i el consum que no en la necessitat i el dret de l'infant, des del coneixement del seu desenvolupament i de les aportacions pedagògiques de la nostra història.

Ara ens tornem a trobar davant una nova oportunitat de canvi, amb l'experiència d'uns darrers anys de reivindicacions potents que han fet evident la necessitat de transformar estructures, establint mecanismes de participació que permetin escoltar millor la societat diversa en què vivim. I potser podríem somniar construir una llei d'educació basada en els principis de la igualtat d'oportunitats, de l'equitat i la justícia social. Potser podríem somniar que s'adquirís un veritable compromís amb i per a la infància, amb polítiques concretes i coherents. Com deia Jean Jaques Rousseau: «La infància té les seves pròpies maneres de veure, pensar i sentir. No hi ha res més insensat que pretendre substituir-les per les nostres».

I posats a somniar, potser hem de fer possible una societat que, amb el pretext de l'eficiència, no esborri drets que han costat molt d'aconseguir, on valors com la solidaritat, la cooperació i la justícia social eliminin la caritat. Només així podrem viure en una societat de ciutadans lliures de ple dret.

Infància en Xarxa	La documentació, què ha de fer visible? Quins instruments fem servir?		2
Plana oberta	En un món inestable i canviant	Catherine Ecuyer	4
Educar 0-6	Reptes per educar avui	Sílvia Blanch	7
Bones pensades	Tocar amb el cos fixa vivències	Mar Hurtado	11
Escola 0-3	Relacions per viure: Infants i creativitat	Clara Salido Núria Saló	14 18
Escola 3-6	Tallers d'art amb família a l'escola Cançonetes del patrimoni	Gemma París Núria Palet	21 25
L'entrevista	Conversa amb Jaume Barri	David Altimir i Mar Hurtado	29
Infant i societat	L'ús didàctic dels mitjans de comunicació i les TIC en la infància	Débora Chomski	34
Llibres a mans	Qui menja sopes se les pensa totes: cuines de llibre	Roser Ros	39
El conte	Na Caputxeta Rosa	Elisabet Abeyà	40
Informacions			42
Blogs, llibres i més			46

sumari

Infància en Xarxa

Mitjançant el **facebook** de l'Associació de Mestres Rosa Sensat i el **twitter @RosaSensat**, volem oferir un espai d'intercanvi d'opinions i de debat sobre temes relacionats amb fer de mestre, l'escola i l'educació. A la revista en paper hi recollirem algunes d'aquestes opinions.

És una oportunitat d'intercanvi al voltant de temes d'interès entre diferents persones a les xarxes socials. Una oportunitat de fer *Infància en Xarxa*.

La documentació, què ha de fer visible? Quins instruments fem servir?

Paty Gil La documentació a l'escola és una eina molt important que ens ajuda a conèixer el fer i els sabers dels nostres infants. S'hauria de donar temps als mestres perquè poguessin documentar i reflexionar entre ells sobre les pràctiques educatives que es proposen als infants.

Eva Sargatal Danés Documentar, una tasca molt valuosa, però complexa, que demana una observació molt atenta i un temps per poder-ho projectar damunt del paper. Un temps que ens pot ajudar a mesurar les paraules amb què acompanyem cada imatge... Imatges que tantes vegades ja parlen per si soles... I que diuen tant!

GiGi MP: Sí, malauradament hi ha la idea que és «cosa» de bressol, però s'ha d'intentar continuar a l'escola.

Agustí Montardit: Nosaltres documentem per fer visible el camí des de l'interès per una cosa (què volem saber/investigar?) fins a la resposta o conclusió. Als mestres ens permet analitzar el procés, la metodologia i millorar la nostra tasca; als infants els permet reflexionar sobre tot allò que han après i sobre com ho han après, i a les famílies conèixer i gaudir del recorregut, entre d'altres coses.

Carme Pablo Puig: Documentar és una tasca imprescindible a l'escola perquè es una eina bàsica per a l'aprenentatge. Però qui documenta? Només els mestres? Amb quina intenció?

Si documentar és treure les idees fora per ser mostrades, compartides i avaluades, cosa que ens permetrà prendre noves decisions, cal que també ensenyem els nens a documentar, a parlar dels seus processos de pensament utilitzant documentació, a interpretar els dels altres...

Crec que la documentació no és només una eina per als mestres i que si la utilitzem solament per mostrar desaprofitem molta part del seu valor. Segons la intenció que tinguem amb les imatges no n'hi ha prou.

Mne Navarro Epila: Em pareix una tasca imprescindible, però no és fàcil; malgrat açò, hem de posar-la en pràctica.

Joaquim Nogué Gallardo: Les xarxes socials, una eina per comunicar i arxivar.

Nosaltres al Col·legi Mare de Déu del Carme a Tarragona hem apostat molt fort per la gestió de la comunicació via xarxes socials, concretament Twitter, Pinterest i Paper.li. Hem creat una xarxa interna de gestors de comunicació de tota l'activitat del centre i això ens ha fet constatar un aspecte important: ara COMUNIQUEM molt millor a la vegada que documentem i arxivem digitalment un volum molt important de l'activitat del dia a dia de l'escola.

Amb això volem incidir en la importància que actualment té per als pares saber el que fan els nens i nenes a l'escola, com aquell qui diu en temps real, i per als mestres el fet de tenir un arxiu actualitzat d'aquelles feines i activitats que potser d'una altra forma no quedarien registrades adequadament. Proveu-ho, val molt la pena.

Cinta Texido Font: La documentació de la vida de l'escola és vital per entendre el procés del grup classe i els processos individuals de cada infant. Per als nens esdevé «memòria viva» i gaudi. Per als mestres, és una manera de sistematitzar i reflexionar sobre la nostra pràctica diària. Per a les famílies és una manera de compartir el que fem a l'escola.

Joan Sos: La documentació esdevé una petita llum, un fanal en un fosc carreró del currículum real dels processos de vida dels infants. Lluny de poder entendre, encara, les riqueses dels pensaments, amb les múltiples resolucions de conflictes.

Marta Martínez Planas: La documentació ens permet aturar-nos a observar atentament per escoltar, des de la nostra mirada subjectiva, allò que passa en el dia a dia de l'escola per tal de poder-ho interpretar en equip i elaborar-ne una documentació per compartir. La documentació ha de servir per narrar, descriure i explicar processos del que passa en el quotidià de l'escola i fer visible la imatge d'infant, d'adult i d'educació que es construeix en cada escola. Per fer-ho podem utilitzar

Infància visita

Escola dels Encants

**Punt de trobada: C/ Castillejos, 180-184
de Barcelona a les 9.45h**

Dissabte 18 d'abril del 2015
Per arribar-hi vegeu: www.viamichelin.es

Horari de la visita: de 10 a 13h

Cal inscriure's:
<http://form.jotformpro.com/form/50283177468967>

diversos instruments: recull d'imatges, dibuixos, paraules, filmacions, enregistraments sonors, produccions d'infants i d'adults... Tots aquests instruments surten del dia a dia a l'escola i s'organitzen per fer-ne una interpretació. La documentació també ha de servir per poder prendre una decisió col·lectiva entre tot l'equip i decidir conjuntament a quin tema donarem prioritat per fer visible la vida a l'escola. Documentar, doncs, ens serveix per conèixer l'infant a través de l'observació i la interpretació, per reflexionar i dialogar en equip sobre allò que observem en el quotidià de l'escola, ordenant-ho per fer visible la imatge d'infant, d'adult i d'escola que volem mostrar.

Carme Cols Clotet: La documentació, un exercici d'autoconeixement.

He fet l'exercici de mirar els arxius on tinc guardada molta de la documentació que m'ha acompanyat en el ser i fer de mestra. Àlbums, llibretes, històries, diaris..., estratègies amb les quals ens comunicàvem família, escola, professionals de fora de l'escola...

Una documentació que neix dia a dia responent a la necessitat de fer visible el que fem i que ens parla de l'evolució d'una visió determinada d'escola i d'infant.

El pas del temps em deixa veure el valor pedagògic, els reptes que et planteja, compartits amb la comunitat educativa.

La documentació en cada moment, reflecteix el que mirem i el que veiem. En compartir aprenem a fer-nos preguntes i afinar mirades. Hi ha un diàleg i un retorn de creixement.

Retrobar la documentació és gaudir del regal de moments que ens han fet créixer cap a l'autoconsciència. Un temps i una dedicació que esdevenen com un regal de totes les persones implicades en el procés educatiu.

Cal fer una lectura reflexiva del que destaquem amb les imatges i escrits per tal de prendre consciència de quin concepte d'infant, quines idees educatives transmetem...

La documentació ens pot permetre reinterpretar l'acció educativa quan ens parem a reflexionar amb l'equip, quan la mostrem i obrim debat del que veuen els diferents ulls...

La Xarxa Territorial d'Educació Infantil a Catalunya va fer un treball enorme. Disposem de molt material recollit en el procés. Seria interessant tornar a reprendre el tema a partir de les moltes reflexions que es varen fer i del material que van generar les aportacions dels companys savis que hi van participar. D'un curs que va fer la Mara Davoli ens fa retrobar molts apunts sobre el tema.

<http://www.elsafareig.org/forums/temesforum/documentacio.htm>

Un debat de fa molts de temps, però que crec que és actual i val la pena reflexionar-hi.

En un món inestable i canviant

Catherine Ecuyer

En un món inestable i canviant, Kundera ens diu on hem de dirigir la mirada per saber com serà el futur: «Els infants no són el futur perquè algun dia seran grans, sinó perquè la humanitat cada vegada s'aproximarà més a l'infant, perquè la infància és la imatge del futur.» Més enllà dels indicadors que fluctuen a l'antull d'uns mercats capriciosos i especulatius, existeix un indicador de futur, la certesa del qual és avui a les nostres mans: els nostres fills i filles, el nostre alumnat.

Segons la Federació Espanyola d'Associacions d'Ajuda al Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat, entre el 2 i el 5% de la població infantil espanyola pateix TDAH, i aquest és el motiu del 50% de les consultes de la població clínica en psiquiatria infantojuvenil. Curiosament, les causes i les solucions que s'aporten al TDAH han estat objecte de molta controvèrsia des de la dècada de 1970. Als Estats Units, els casos de TDAH s'han multiplicat per deu en els últims vint anys, i segons el Departament de Salut i Serveis Socials nord-americà, l'efecte genètic explica només una petita part del trastorn, cosa que atribuiria als factors no genètics un paper important. En definitiva, fins ara la ciència no ha pogut donar una explicació exhaustiva convincent de l'origen del TDAH, i en conseqüència el debat segueix obert.

D'altra banda, sentim les àvies dir que «els infants d'ara no són com els infants d'abans», i mentre busquem el *quid*, Espanya s'endú el dubtós

honor de ser el tercer país en prescripció de psicofàrmacs a menors. Cada vegada estem més preocupats perquè «els infants no aprenen al ritme esperat». No és curiós que coincideixi en el temps l'epidèmia de TDAH amb el bombardeig d'informació i de soroll continuat que reben els nostres infants des de pantalles que fan emmudir les seves preguntes, amb el ritme frenètic de la nostra vida moderna i amb l'absència cada cop més marcada de naturalesa i bellesa a les seves vides? Resulta molt vigent aquesta cita del Premi Nobel Herbert Simon de l'any 1970, abans de la introducció d'Internet: «El que la informació consumeix és força obvi. Consumeix atenció del que la rep. En conseqüència, una gran quantitat d'informació crea un empobriment d'atenció.» El que observem diàriament és que hem anul·lat el desig innat dels infants de conèixer, aquell «desig de coneixement» que els filòsofs anomenaven «meravella». Hem creat una generació d'infants amb el desig bloquejat i a l'espera que els entretinguin i els motivin des de fora.

No pretenem amb això curar tots els trastorns, però una forma inequívoca de millorar el futur del nostre món passa per la via de l'educació en la meravella i la bellesa. Educar en la meravella és educar l'infant en l'agraïment per la vida, per la bellesa del que l'envolta, perquè l'infant meravellat no dona el món per fet, es meravella perquè «és», mentre que podria «no ser». Un infant meravellat no només mira, sinó que veu, escolta, interioritza. Un infant meravellat està a l'expectativa de la realitat, preparat per endinsar-s'hi; no és totalment dependent d'ella, esperant amb ansietat

o avorriment que el món l'entretengui. Un infant meravellat no tem el silenci, sinó que el busca com un amic, en companyia del qual es pot reflexionar, pensar, formular preguntes, buscar respostes. És un infant creatiu, genial. Un infant meravellat té una sensibilitat i una atracció naturals vers la bellesa. Perquè la meravella la provoca la bellesa, i per això només un infant envoltat de bellesa troba motius per meravellar-se. Què és bell per a un infant? Deien els filòsofs que la bellesa és la manifestació de la veritat i la bondat. Aleshores, per a un infant és bell tot el que respecta la seva veritat i la seva bondat: la seva naturalesa, la seva innocència, els seus ritmes, la seva set de misteri... En la mesura que l'infant aconseguix harmonitzar el seu ordre interior amb un entorn que està fet a la seva mida, s'esvaeixen en ell la tensió i la falta d'unitat que bé podrien ser

el motiu de part dels trastorns que observem avui dia en els infants. I en la mesura que hàgim tornat a incloure en la societat, no només l'infant, sinó tots els valors que representa, començant per la meravella, la pau i la tendresa, tindrem sens dubte un món millor, fet més a la mida de les persones, no d'indicadors que els són aliens. ■

Catherine L'Ecuyer, autora del llibre *Educar en el asombro*
(Plataforma Editorial, 2012, 10a edició)
i del blog <http://apegoasombro.blogspot.com.es>

Reptes per educar avui

Sílvia Blanch

Educació és un repte en si mateix que suposa un procés de revisió, de ser capaç d'aturar-se per analitzar la pròpia realitat, de fer-se preguntes per poder avançar. Es tracta de trobar l'equilibri entre innovar de manera coherent, sense la pressió d'haver d'incorporar totes les novetats que hi ha en el sector educatiu. Aquest article proposa diferents reptes per guiar aquesta mirada analítica i crítica per a una educació de qualitat avui.

L'educació en general i l'educació infantil en particular requereixen un replantejament constant, però ara més que mai necessitem aturar-nos i fer-nos preguntes per resituar-nos i seguir avançant. Per avançar, proposem partir de reptes relacionats amb la formació inicial i la permanent.

La formació inicial i el binomi universitat-escola

Un primer repte que l'educació té avui és seguir millorant la formació inicial dels mestres, aprofitant la conversió de la diplomatura en grau. La implementació d'un quart any, equiparant l'Educació Infantil als altres estudis que es fan a les universitats, ha permès aprofundir en els diferents coneixements i estratègies, a més d'ampliar l'estada de pràctiques dels futurs mestres a les escoles.

Pel que fa a la formació inicial, l'objectiu de la universitat és facilitar el desenvolupament de mestres capaços de liderar processos d'ensenyament i aprenentatge. És un procés de construcció de sabers acadèmics i d'habilitats tant personals com socials. Aquestes competències de caire més personal i social fan referència a aspectes com treballar en equip, observar i

avaluar, acompanyar infants i famílies, facilitar la permeabilitat entre la comunitat i l'escola, gestionar aspectes emocionals i de relació, o fer-se preguntes, entre d'altres.

Davant de l'ample ventall de competències que els mestres han de desenvolupar, la formació del Grau de maestr@ d'infantil no pretén ser un receptari a aplicar, sinó que té l'objectiu de dotar els estudiants de coneixements, referents, però sobretot d'eines i estratègies que els permetin ajustar-se a la realitat canviant que es trobaran. És per això que les pràctiques a les escoles són el moment més rellevant del grau, perquè és on es posen en joc aquestes competències de manera significativa en la comunitat educativa.

Alhora, les pràctiques obren la possibilitat de relació entre la universitat i les escoles per enriquir-se mútuament. El centres que acullen alumnat han de dedicar molt de temps i esforços per acompanyar l'estudiant i donar-li el seu lloc. D'altra banda, l'escola també obre la possibilitat de tenir una mirada externa per part de la universitat. Aquest intercanvi permet la permeabilitat entre ambdós i també pot ser una oportunitat per construir junts una experiència d'aprenentatge mutu. Per exemple, al pràcticum IV de la UAB, els estudiants de quart tenen la possibilitat de fer projectes APS (Aprenentatge i Servei). Aquests projectes pretenen donar l'oportunitat als joves d'una participació més significativa amb la comunitat, alhora que els ajuda a desenvolupar el sentit de la responsabilitat i solvència personal. Anima al lideratge, però sobretot permet que creixin i floreixin el sentit de la creativitat, la iniciativa i l'autoestima.

Aquests projectes també permeten la participació de les famílies ja que atendre, implicar i donar suport a les famílies és difícil d'aprendre a les aules universitàries, per això durant les pràctiques esdevé un aspecte clau.

En aquest sentit, tant la universitat com l'escola han de seguir fent passes endavant per poder oferir experiències amb les famílies als futurs mestres, a més de crear projectes conjunts per enriquir-se mútuament.

La formació permanent

Un segon repte fa referència a la formació permanent dels mestres. L'oportunitat de seguir aprenent en marcs de formació és una bona manera «d'obligar-se» a dedicar un temps per renovar-se, però sobretot per reflexionar amb altres, per replantejar els referents i les maneres de fer i, així, millorar el desenvolupament i l'aprenentatge propi i de tots els infants. Per exemple, des de les neurociències es fan aportacions innovadores sobre l'aprenentatge de les criatures. Els avenços en aquest camp creen oportunitats per plantejar-se noves qüestions i les maneres de fer: «si les emocions són tan importants per aprendre, com podem potenciar-les?», «segueix tenint sentit actualment aquest projecte que fem des de fa 8 anys?», «podem ajustar les estratègies que utilitzen els companys a la realitat de la nostra escola?». Les formacions que combinen els continguts teòrics amb la posada en pràctica, dilatada al llarg del temps,

APS del pati de l'escola, coordinat per Mequè Edo i escola Can Montllor

solen ser més efectives perquè acosten la teoria a la pràctica, permeten resoldre dubtes in situ i donen seguretat als mestres que ho implementen per primera vegada.

En aquest sentit, s'ha d'anar amb compte de no caure en el parany de voler implementar nous projectes només per ser innovadors o perquè una altra escola ho fa i els va bé. No deixar que la por de quedar enrere faci que es busquin nous models sense sentit. Es tracta d'ajustar els canvis i fer innovacions quan calgui, perquè siguin significatives i de qualitat.

Les necessitats que guiïn els canvis i que portin a participar en grups, seminaris, tallers, jornades, xarxes o supervisions, poden ser molt diverses, però a continuació s'apuntaran alguns exemples centrats en l'infant i el projecte educatiu de l'escola.

L'infant

A vegades, les presses, les pressions diàries, dificulten parar i reflexionar sobre si estem desplegant coherentment la nostra pràctica en funció dels nostres referents. Per exemple, enguany és el 25è aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant i es vol avançar en el dret de l'infant a expressar l'opinió en tot allò que l'afecti i que sigui tinguda en compte. Aquest dret pot ser el punt de partida per analitzar si la veu dels infants es té en compte en tot el que l'afecta a l'escola i si quan es té en compte, és vinculant.

Per altra banda, les qüestions poden derivar del tercer educador, com deia Malaguzzi: els espais i materials. Aquesta anàlisi pot portar a repensar com organitzem els ambients d'aprenentatge i si oferim materials de qualitat. Aquesta anàlisi pot derivar, per exemple, en canvis en la organització, en l'estètica o en la producció de materials. És el cas de l'abecedari Miró que neix de la necessitat d'aportar als infants un alfabet amb una qualitat artística més digna, aprofitant un dels nostres artistes, Miró. Per què? Perquè els infants connecten fàcilment amb l'art i mereixen aquesta qualitat i cura, tant en els materials com en els espais i l'estètica.

M
MÀ
mà

Abecedari Miró (2014) Ed. Gustavo Gili

El projecte educatiu a la pràctica

Cada escola, cada espai familiar, té un projecte propi relacionat amb la seva comunitat educativa i tria quins referents guiaran i justificaran el seu projecte pedagògic, en l'àmbit conceptual i pràctic.

Però en aquest moment de canvis, d'incertesa, de retallades, sumant-hi la imposició de la llei Wert, que implica retrocessos incomprensibles, pot sorgir la necessitat, de forma precipitada, de buscar nous referents que guiïn i donin seguretat. Tanmateix, abans de buscar gaire lluny, s'ha de poder mirar endins, deixar un temps i espai de replegament per a l'auto-reflexió individual i en equip. Aquesta anàlisi pròpia permetrà arrelar el que funciona i és útil, empoderar-se, però també detectar possibles millores. Aleshores sí, obrir la mirada per poder escollir, des de la calma, altres referents que permetin repensar per seguir millorant el present. És l'art de trobar l'equilibri el què s'està fent, tant a casa com a fora.

En aquest sentit, posant la mirada en altres realitats, a continuació es detallaran algunes tendències que estan prenent força tant a escala nacional com internacional:

- L'educació en espais exteriors (*Outdoors Education*)

És important educar-se en contacte amb la natura, sortir dels espais interiors en l'horari escolar i gaudir del jardí com a un recurs poderós. L'educació en espais exteriors o *Outdoor Education* implica repensar i incloure aquests espais com a ambients educatius al mateix nivell que el espais interiors de l'escola. Organitzar i articular aquests espais perquè convidin a amagar-se, explorar, aventurar-se, arriscar-se, descobrir, cooperar... mentre els mestres tenen la funció de vetllar, d'acompanyar, escoltar, observar, suggerir, dialogar.

Ambient exterior de l'Escola dels Encants de Barcelona

Fundació Gespa del campus UAB a Bellaterra

Repensar aquests espais i dotar-los de materials diàfans que generin reptes per als infants no sempre ha d'implicar molts diners, sinó que es poden aprofitar els recursos que es tenen a l'abast, comptant amb la implicació de les famílies i la comunitat.

- Espais/Ambients de joc amb lliure circulació (*Free-Flow play*)

El *Free-Flow play* o ambients de joc amb lliure circulació és una perspectiva que està prenent molta rellevància, sobretot en l'educació infantil. Aquesta manera d'organitzar els espais de l'escola per afavorir que els infants juguin lliurement amb materials triats amb molta cura, dins i fora, és una pràctica habitual a països com Finlàndia, Noruega, Alemanya i també va en augment en escoles del nostre país. El rerefons pedagògic sosté la idea que els infants aprenen jugant en llibertat, acompanyats pels adults. A Anglaterra, per exemple, s'adonaren que els nens, que històricament puntuaven més baix que les nenes en algunes capacitats d'Ofsted (oficina independent que avalua els estàndards en l'educació), s'equiparaven a les nenes. Què vol dir això? Doncs que els infants, nens i nenes, són únics i tenen diversitat de necessitats en funció del dia i el moment. Si es permet que l'infant tingui l'oportunitat de triar, si li oferim una continuïtat entre l'interior i l'exterior, facilitem el benestar, desenvolupament i aprenentatge de tots els infants.

Per tant, innovar sí, però amb seny. En aquest sentit, es poden fer experiències pilot amb les innovacions proposades en centres que hi vulguin participar. En acabar l'avaluació, s'explica i s'estén ajustadament allà on es puguin generalitzar.

En conclusió, en aquests moments de canvi i incerteses, més que mai s'ha de seguir fent equip i aprofitar el que ja es té, que no és poc. Seguir creant sinergies entre les universitats i les escoles per contribuir a la formació inicial, permanent i la recerca acció. A més, potenciar la formació per estimular a preguntar-se i reflexionar, a aprendre, atrevir-se i a repensar el que calgui, amb calma. Seguint una pedagogia lenta per no perdre de vista que menys és més, perquè la qualitat està per damunt de la quantitat. ■

Sílvia Blanch, coordinadora del Grau d'Educació Infantil de la Universitat Autònoma de Barcelona

Tocar amb el cos fixa vivències

Mar Hurtado

Repensar l'educació és sinònim d'observació, reflexió, diàleg, escolta i responsabilitat. La documentació ens ofereix la possibilitat d'aprendre a mirar l'infant i els seus processos, de fer-los visibles i de donar-los el lloc que els correspon.

Enguany, les Bones Pensades volen ser petites mostres del que els mestres i les mestres de les escoles recullen en el seu dia a dia. Petites reflexions i petites observacions sobre l'infant, l'actitud de l'adult, organitzacions dels grups, de l'escola... que permeten obrir una finestra a la reflexió conjunta.

Una manera de documentar com els mestres assumim el compromís de la nostra feina, des del respecte, l'observació de l'infant i l'avaluació constant. Una documentació compartida amb la resta de l'equip que permeti transformar-nos i transformar l'educació. I una documentació que és diversa en funció de qui n'és el destinatari.

Treballar el fang permet un munt de sensacions que ajuden l'infant a sentir i expressar contrastos que li poden servir per enriquir la seva experiència sensorial.

Fer-ho de forma dirigida permet aconseguir un resultat final concret o assolir una bona tècnica pensada per l'adult. Aquest tipus d'activitats poden anar bé en algunes ocasions.

En aquest cas exposarem una experiència menys dirigida però no menys acompanyada per l'adult.

Tot el cos en acció

Nosaltres volíem aconseguir un treball diferent; experimentar lliurement amb el material, en aquest cas fang, per descobrir i anomenar les sensacions que s'anaven descobrint, posant paraules per reconèixer-les i comprendre-les, i fins i tot comparar-les amb d'altres ja viscudes.

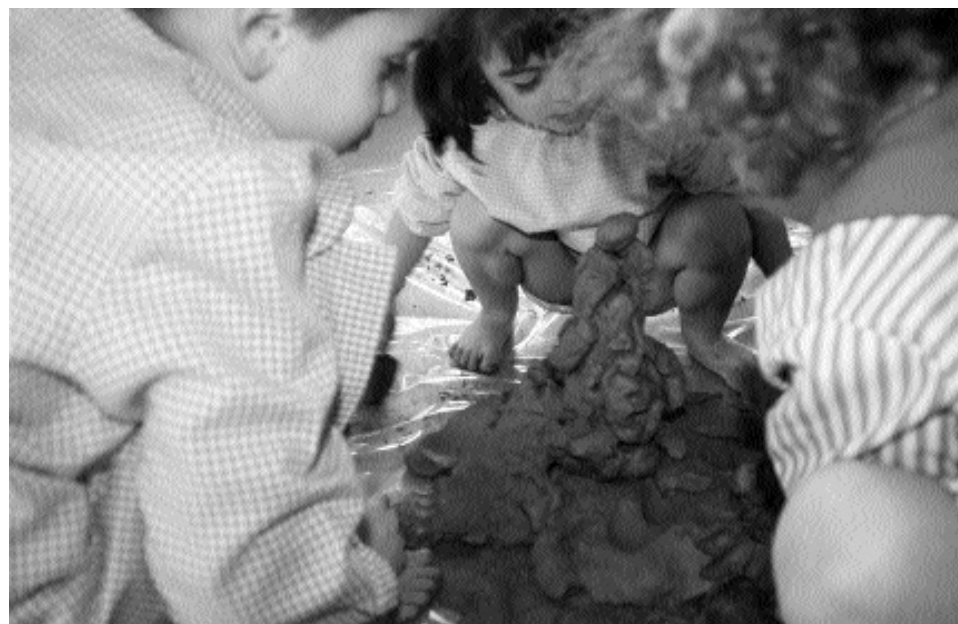
Si l'objectiu principal és interactuar per descobrir el màxim de sensacions, pensem que tot el cos ha de ser receptor i no limitar-se a utilitzar tan sols les mans.

Tots els resultats són possibles, el que importa és l'experiència del cos davant del material

L'experiència estava pensada per fer-la amb infants de 4 i 5 anys.

Les sessions es varen fer a la sala de plàstica, preparada i protegida amb plàstic transparent tapant part del terra i mitja paret. Calia donar total llibertat de moviment i experimentació sense patir per si s'embrutava molt o poc l'espai.

Els infants, amb tan sols una bata ampla i la roba justa (fins on ells es sentien còmodes: sense pantalons, amb pantalons però sense mitjons...), es preparaven per gaudir d'un màxim de sensacions bellugant-se per l'espai i interactuant amb el material.

Un cop presentat el material podien acostar-se i començar a manipular-lo, sense arribar a cap producció, o sí! El resultat final depenia d'ells però l'adult en cap cas hi havia d'influenciar; cap judici... res és millor ni pitjor, tot estava bé. En aquest cas el que importa és l'experiència del cos davant el material.

En aquests casos l'infant acostuma a mirar als ulls de l'adult demanant permís per embrutar-se i fer allò que habitualment no està acostumat a fer amb tota llibertat: embrutar-se, trepitjar, esclafar... Tan sols cal una mirada d'aprovació de l'adult per donar el tret de sortida a la lliure experimentació.

És en aquest cas que el nostre cos, la nostra mirada, sense necessitat de paraules, comunica, aprovant i animant l'infant.

Endreçar pensaments

El paper de l'adult consistia a deixar llibertat, animar a continuar, donar reconeixement a les descobertes i cercar bones preguntes que ajudessin a posar paraules a les sensacions viscudes.

No és el mateix preguntar "És fred el fang, oi?" que "Com noteu el fang als peus?, us hi sentiu còmodes?, us agrada?"

I així, pregunta a pregunta, arribar a una precisió de l'expressió de la sensació.

Preguntes tancades provoquen respostes tancades, on l'infant interpreta quina és la resposta correcta (la que vol sentir l'adult) i cedeix als seus desitjos sense deixar-se portar per la seva expressió lliure.

Preguntes obertes donen peu a múltiples respostes, totes elles vàlides, que s'ajusten millor al pensament de cadascú i segurament poden sorprendre l'adult, perquè en ocasions els infants tenen més capacitat d'expressió de la que nosaltres podem preveure.

El conjunt de respostes que es poden desencadenar són una bona oportunitat per al mestre per aprofundir en les conclusions i millorar-ne la comprensió. Ben conduït, pot aclarir idees que a vegades poden ser confuses i poc clares per a ells.

El que és important és la vivència

Passada l'estona prevista per a la manipulació, poc a poc oferíem la possibilitat d'acabar i rentar-se per vestir-se. En molts casos ja estaven a punt perquè el temps per a alguns ja era suficient; d'altres es resistien a deixar-ho i

s'aferraven al fang cercant amb moviments ràpids les últimes possibilitats de recerca sensorial. A tots ells ens anàvem acostant explicant que ja era el final i que calia anar pensant a rentar-se i vestir-se. Reconeixíem el seu treball i els felicitàvem per tot el que estaven descobrint.

Mai demanàvem un resultat per endreçar o deixar assecar... tan sols si ells ho demanaven el reservàvem. El que havia estat del tot important era la vivència.

Aquest tipus d'experiències és important fer-les amb garanties de poder atendre'ls durant tota la sessió, és a dir, cal ser suficients mestres per ajudar-los a rentar-se, a vestir-se i a endreçar, intentant fugir de presses i de moments caòtics que poden trencar la màgia del moment.

Tan important és fer una activitat completa i ben pensada com preveure les necessitats que poden tenir el mestre i els infants durant i després d'aquesta.

La documentació millora l'aprenentatge

Un altre element important és recollir imatges fotogràfiques, les imatges són l'obra mestra del treball dels infants. Deixar assecar (en el cas del fang) tot allò que ells i elles han fet és important, però en el procés hi ha el recull del treball i els detalls que ajuden a entendre els resultats.

És molt interessant deixar que posteriorment ells vegin aquestes fotografies, que generaran paraules de les sensacions viscudes. D'aquesta manera la documentació fa créixer l'aprenentatge.

En aquest cas també vàrem atrevir-nos a fer un recull sonor del moment: el que deien, els xiscles, els riures, els fàstics...

Aquestes expressions reviuem imatges sensorials que, quan es reproduïen, fan reviure novament la màgia del moment i sorgeixen els xiscles, els riures i els fàstics...

Els infants s'adonaran que el seu cos haurà recollit un munt d'experiències que podran reproduir mirant les imatges o escoltant-les i recordant el que han viscut. Ara ja les tenen impreses al cos i, malgrat que en alguns casos encara no reconeixen la paraula que les defineix, les senten i les identifiquen emocionalment. ■

Mar Hurtado
Mestra de l'Escola el Castell (Tona)

Relacions per viure

Clara Salido

Si partim de la idea que perquè hi hagi aprenentatge ha d'haver-hi relació, hauríem d'assegurar-nos que, des de l'escola, l'infant pot viure un món de relacions.

L'infant té dret a meravellar-se amb qui sent plaer per pintar, amb qui sent plaer per collir, amb qui sent plaer per observar, amb qui sent plaer en explicar un conte. Tenim la gran sort de ser al segle XXI i tenir la certesa, després del treball, investigacions i estudis de nombrosos pedagogs, sociòlegs, antropòlegs (Meirieu, Delors, Trilla, Malaguzzi, Freinet...) que l'infant, des que neix, demana ser integrat en la societat en què viu. Sabem que l'infant té la seva pròpia manera de fer, de pensar, d'entendre i de viure el món on es troba.

Potser si recuperem la dimensió social de l'individu i li donem el lloc que li correspon, sense adonar-nos-en estarem recuperant una societat humana, compromesa, on els esforços de cadascú sumin. D'acord amb Díaz Gómez, «Formar ciutadania des de i per a la democràcia implica comptar amb espais i oportunitats que promouen habilitats i concepcions

democràtiques i ciutadanes, assumir deures i drets que socialment s'han acumulat com un llegat cultural, cosa que comporta la participació activa en els processos públics, constituir-se com a nous subjectes en aspectes simbòlics i ètics, demanda l'articulació dels sistemes d'educació formal i no formal, accés al coneixement i a la informació necessària per a la participació ciutadana, formació en valors que desenvolupi capacitats i competències per sortir-se'n de manera responsable i crítica en els diferents àmbits de la vida social; transcendir la lògica individual per accedir a punts de vista universals, desenvolupar possibilitats comunicatives i cíviques que vinculen el que és individual amb el que és universal».

Si creiem que l'escola bressol ha de ser generadora d'experiències riques, d'intercanvi, de transformació social, hauria d'ésser ben oberta al seu entorn i donar-se l'oportunitat de caminar al pas que necessita.

Hem tingut la fortuna que la nostra escola forma part d'un nou equipament al barri de Navas. Un nou equipament que té el seu origen en la reivindicació dels veïns, i que, per tant, ja porta en si mateix la llavor del col·lectiu. Una llavor que, com a mestres, tenim el deure de respectar i d'acompanyar, ja que serà l'arbre de les relacions humanes, dels valors, de la societat del benestar.

Partint d'aquesta premissa, ens hem proposat iniciar una experiència col·lectiva, fent xarxa entre diferents entitats del barri a través del Pla comunitari de Navas: associació de veïns, centre obert, escoles de primària i secundària, habitatges de gent gran, centre d'atenció familiar temporal, centre cívic, agrupament escolta, menjador social..., organitzats per comissions temàtiques (comissió d'infància, comissió d'inclusió i comissió de gent gran) que s'interrelacionen entre elles creant lligams per conviure.

Enguany, hem iniciat un intercanvi entre l'escola bressol i l'escola Emili Juncadella, que ha estat possible gràcies al treball de força persones. Els infants de sisè de primària han vingut a l'escola bressol a passar un matí-migdia en grups d'entre tres i cinc infants. Una experiència d'una riquesa extraordinària que ens ha captivat i sorprès a totes i tots per la qualitat de les relacions que s'han establert entre els infants.

N'hem parlat amb els infants de l'escola bressol, amb els infants de sisè i també entre els mestres. Alguns infants de l'escola bressol ens preguntaven quan tornarien els seus nous amics. Algunes frases que ens han fet arribar els infants de sisè de l'escola:

«M'ha agradat compartir estones amb el Nil i posar la Marina a dormir.» (Ayoub)

«M'ha agradat molt contar contes a la Núria i a la Berta.» (Oriana)

«A l'Ayoub i a l'Oriana ens agradaria tornar un altre cop. Gràcies per aquesta visita.»

«Hola, som els nens de 6è de l'escola Emili Juncadella. Som la Júlia i el Christian. El que més ens ha agradat ha sigut estar amb els nens i jugar amb ells i ajudar que mengin. Ha sigut una experiència molt bonica.»

«Hola, ens diem Anna, Andrea i Adrià i som el primer grup que va anar a l'escola bressol. Ens va agradar molt la visita, poder ajudar els nens a menjar, jugar amb ells... va ser una experiència que no oblidarem mai. Ens agradaria molt tornar a estar amb tots els nens i nenes de l'escola bressol.»

L'Eduard, el mestre de sisè ens diu que no pot creure el que està veient i que quan arribi a l'escola, ho explicarà i compartirà les seves emocions amb tot el professorat. Avui han vingut els infants de sisè amb més dificultats pel que fa a l'àmbit social. Han tingut en tot moment una actitud de cura i sensibilitat que ha deixat l'Eduard impressionat. Lluny d'haver-hi conflictes ha estat un matí relaxat, ple d'interaccions positives. En aquests moments i en d'altres que hem tingut l'oportunitat de reflexionar plegats, parlem de com hauria de ser l'escola, de com els infants ens mostren què necessiten i què hauria de ser l'escola. I és curiós com en aquest moment, sense adonar-nos-en, desapareixen les diferències que sovint són molt marcades entre l'escola bressol, el parvulari i l'escola de primària. I és que parlem de temes de fons, del significat de l'escola, de la importància que té per sobre de tot que esdevingui un entorn de respecte, familiar, acollidor, obert. Aleshores, l'infant se sent acollit, observa i capta tots aquests codis de comportaments i normes en els quals està immers i que necessitarà aprendre, assajar i respectar.

El mestre, en aquests moments d'encontre amb l'infant, perd per un moment la seva realitat de vista, sanejant-se de l'ofec diari, del temps que el persegueix, del fer, fer i fer... I en aquests moments, s'adona de la importància de parar, observar, escoltar i relacionar-se de manera natural amb els infants, deixant-los de veure com a alumnes immersos en un sistema que els fa créixer entre llibres, continguts, doctrines i resultats.

Si respectem la seva natura, podrem veure com la competitivitat es va esvaint per donar pas al cooperativisme, com l'individu troba un sentiment de pertinença que l'ajuda a crear una identitat pròpia que, a la vegada, alimenta el col·lectiu. I, només d'aquesta manera, les persones viuen en un entorn saludable a on les diferents intel·ligències i la diversitat es troben, a on tothom pot aprendre de tothom, a on l'adult i l'infant dialoguen, s'escolten, es respecten i creen conjuntament tot gaudint plegats. ■

Clara Salido, mestra de l'EBM Els Patufets de Navas

Infants i creativitat

Núria Saló

Darrerament, sembla que la creativitat ha esdevingut la gran assignatura pendent de l'educació, és cert. A més, sabem que les màquines han assolit nivells de perfecció insospitats i ens adonem que, en l'únic factor on mai ens podran superar o substituir és en la creativitat. Per tant, qualsevol que vulgui sobreviure en aquest món o en el del futur, li caldrà ser creatiu. Si sabem això, evidentment, voldrem que els infants esdevinguin creatius!

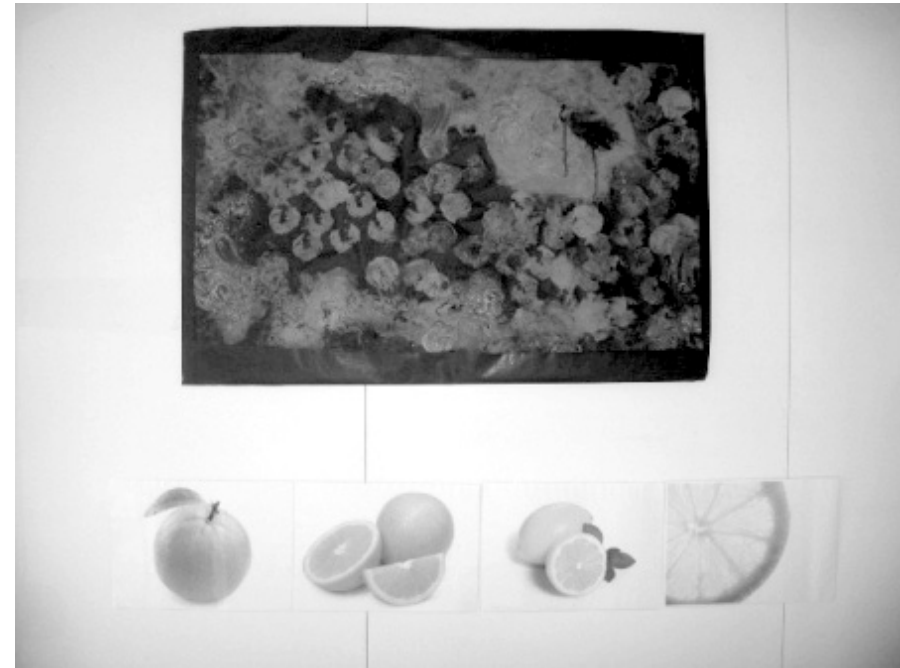
L'infant és creatiu per naturalesa, això està més que demostrat i, poc a poc, a mesura que creix i se l'educa (almenys fins ara), va deixant de ser-ho. Només alguns adults privilegiats aconsegueixen seguir sent-ho. El gran debat és: com educar per mantenir i, en el millor dels casos, fomentar la creativitat dels infants?

A la nostra escola bressol ens hem proposat treballar més a fons alguns dels fonaments de la creativitat que neixen als 0-3 anys:

L'esforç

Des del moment que naixem comencem a prendre partit davant de les eventualitats de la vida. Podríem dir que la creativitat és com un múscul que cal exercitar per desenvolupar-lo. Una de les grans assignatures que cal treballar és l'esforç: si els donem tot el que necessiten abans de demanar-ho, no els permetem cercar les pròpies solucions.

Imaginem-nos un infant de mesos que està aprenent a voltejar cap a un costat i l'altre. Hem de saber molt bé on posar la joguina que vol agafar, quan cal que pugui tocar-la i quan posar-la una mica més apartada per aconseguir el següent pas. Sovint, i ara parlo com a mare, ens fa patir molt veure com els nostres fills s'han d'esforçar i caiem en l'error de confondre esforç amb sacrifici.

Deixar-los cercar solucions

Qui no ha viscut un dia de platja? Asseiem la criatura a la sorra amb una pala, un rasclat i una galledeta al seu costat, tot ben a prop perquè pugui jugar bé.

A l'escola bressol ens cal pensar cada acció que ha de dur a terme la mestra. Com permetre a l'infant treure'n més profit? Al Lligabosc, cada tardor omplim un espai de fulles seques. Els primers dies els infants treballen la mobilitat corporal, poc a poc cerquen què més fer i comencen a fer camins i a voler fer muntanyes més grans de fulles. La mestra, que va observant el procés, incorpora pales i senalles. On? Tot ho deixa al costat de la porta, el punt més apartat d'on passa l'acció. Alguns infants agafen pales i intenten portar fulles cap a les senalles. Imagineu-vos-ho. La majoria són fulles de plataner; quan la pala arriba a la senalla, està buida! Després de diferents intents (cercar solucions i per tant, activar la creativitat) a un infant se li encén la bombeta: va a cercar la senalla i l'apropa al munt de fulles. Aquest pas evolutiu no es pot ensenyar; hem de permetre que cada infant descobreixi les possibilitats, així permetrem que treballi la seva creativitat.

Crear el clima idoni

Sense presses, mirar de partir el grup en grups més reduïts (aprofitant quan tenim un suport), transmetent tranquil·litat, deixant el temps necessari per a cadascú. Posant reptes assumibles però no fàcils.

Al 0-3, una de les maneres per començar a despertar la creativitat és treballant la plàstica en dues dimensions (pintura i/o altres materials) o en tres (amb materials/objectes adequats). Mitjançant la repetició d'aquesta pràctica, treballant periòdicament, els guiem perquè trobin el seu propi camí. L'experimentació els pot permetre entendre el procés creatiu i emmagatzemar-lo com a metodologia vital davant de qualsevol eventualitat.

L'actuació dels mestres és importantíssima: cal crear un clima de confiança, on l'adult no prengui partit. No cal anar dient «molt bé!». És molt més motivador un somriure, que indica que «vas bé, segueix». Aquesta seria l'actitud correcta. Els «molt bé!» sovint no actuen només sobre qui van adreçats sinó que a la resta de companys els condiciona a copiar l'actitud, l'acció o l'obra del que rep el «molt bé!».

Tant la recompensa (premis i qualificacions) com la censura o el càstig inhibeixen l'impuls creatiu. La inseguretat per la por a equivocar-se, un exagerat desig d'èxit o un perfeccionisme desmesurat, també inhibeixen la creativitat.

La informació

No tot és vàlid en nom de la creativitat. No només es tracta d'anar provant i experimentant. Abans de començar qualsevol intervenció, l'infant inventa un camí, cerca fer el que d'antuvi imagina, i ho basa en la informació que té, i si li permetem repetir l'acció, hi podrà afegir la gran aportació de l'experiència. Això és el que passa en tot procés creatiu. La diferència més gran entre adults i infants és la informació acumulada de què disposa cadascú. La informació la traiem de tot el que ens envolta: el bombardeig constatat d'imatges ens marca quins són els criteris de l'estètica, de l'ordre, de l'equilibri dins l'espai, de la forma, del color, etc.

L'escola bressol hi juga un gran paper: amb les nostres decoracions, amb les nostres propostes didàctiques... estem marcant una línia, una estètica. Posem com a exemple el passadís: no és el mateix decorar-lo, per posar dos opcions ben dispars, amb dibuixos d'animals tipus Disney o amb quadres de Miró, Kandinsky, etc. El que fem marca un camí estètic que no ens podem permetre de no «controlar».

Sabem que els infants aprenen imitant. Els estem donant un model creatiu? Som creatius els mestres? Quina informació els estem transmetent?

Com a adults podem ser creatius en qualsevol dels nostres actes i actituds envers la classe (com la decorem i organitzem, com presentem els materials, com expliquem contes, etc.).

Amb les nostres accions i propostes els marquem, de manera conscient o inconscient, un model a seguir i, d'antuvi, els modelem la sensibilitat.

La metodologia

Cada vegada que pengem un treball fet pels alumnes per mostrar-lo a les famílies, cal tenir-hi una cura especial.

Imaginem dues situacions paral·leles: uns alumnes han pintat amb temperes damunt d'un tros de paper Kraft blanc. La mestra, el penja al passadís tal com l'ha tallat. Uns altres alumnes han pintat també amb temperes, però la seva mestra ha triat un paper Kraft de color blau marí, damunt hi han pintat amb colors freds: blanc gris, blau clar, lila, etc. (estan treballant les sensacions de l'hivern). Un cop sec, la mestra plega les vores endins de manera que quedin polides i amb una forma i contorn atractius.

Després, observa detalladament la composició i cerca l'equilibri de com ha d'anar penjat: la taca de color més intens, a baix a la dreta (Kandinski - La teoria del color i la forma). A més, cerca un cartró més gran i en fa un marc on hi enganxa el resultat. Segurament, el comentari sempre positiu de la família, serà en el primer cas: «Oh! Que bonic!». En el segon, us ho dic per experiència, diran: «Ostres! Això tan xulo ho heu fet vosaltres?». L'infant, lector minuciós del llenguatge verbal i no verbal, guardarà gelosament la imatge del que ha sorprès positivament el pare i la mare.

Cada vegada que mitjançant la presentació convertim els seus treballs en composicions estètiques i, a més, arrenquem un reforç positiu de la família, estem gravant amb foc una estètica i una sensibilitat basada en l'afany de millorar de principi a fi. Sigui quin sigui el treball, cal partir d'una idea prèvia, una elaboració acurada i una presentació escaient.

La sensibilitat

El passadís, aparador de sensacions

Seguim posant d'exemple el passadís (o l'entrada, o qualsevol zona de pas); sovint hi pengem referències de l'estació de l'any. I tornem a tenir el mateix *handicap*: per explicar la primavera hem d'omplir aquesta zona de margarides; o a l'hivern, amb cristalls i ninots de neu? Crec que és molt més idoni transmetre'ls sensacions. Jugar amb els colors i les formes sense utilitzar imatges concretes. Revisar la pintura dels impressionistes sovint ens pot donar idees de com treballar-ho. Els infants s'amarren de les sensacions, de la claror/foscor. Entenen millor que els adults les sensacions que desperten els colors i, sense els nostres prejudicis, són capaços de sentir-se molt més atrets que nosaltres per les obres d'art de tots els temps.

Al Lligabosc tenim un llarg passadís i el convertim en un túnel d'emocions on els oferim un acompanyament eteri; diàriament hi esdevé un fet màgic:

Els adults, quan ens desplaçem de casa a la feina, durant el trajecte i sense ni adonar-nos-en, anem deixant el món-casa («He de comprar formatge per als macarrons de demà»); i anem entrant al món-feina («Ahir vaig deixar a mitges l'informe de...»), i sense saber com, arribem a la feina preparats per al que convingui.

Per als infants, aquest procés és diferent. Ells segueixen en el món-casa fins a la porta de l'escola bressol (al cap i a la fi, el cotxe és una continuïtat de casa). Per tant, de l'entrada de l'escola fins a la porta de la seva estança, els cal fer aquest traspàs tan significatiu. Les parets del passadís han de parlar, han de facilitar sensacions agradables, familiaritat, i oferir propostes a l'acompanyant adult per fer referències positives a l'escola. Així, quan la comitiva familiar arriba finalment a la porta de l'estança, l'infant ja està preparat per trobar-hi la seva mestra amb els braços oberts i llançar-s'hi. ■

Núria Saló, Directora de l'EBM El Lligabosc de Reus

Tallers d'art amb família a l'escola

Tallers amb famílies

I per què ho explico, tot això? Doncs perquè, per fi, fa un parell d'anys, vaig tenir l'ocasió de trobar un lloc on no em demanaven qui era, sinó què podia aportar de personal en un projecte en comú: l'escola on van els meus fills, l'Escola dels Encants. De cop tot es va posar al seu lloc: jo era mare d'una criatura de P3, però jo continuava sent la Gemma, aquella personeta creadora que ha crescut i creix envoltada d'art, i que intenta transmetre aquesta passió al màxim d'estudiants d'Educació de la universitat, procurant que aquesta necessitat per crear sigui entesa i posteriorment respectada i potenciada a les escoles on treballin. Mare, artista, professora... Ja no importava l'ordre, sinó entendre que totes les parts formen part del mateix tronc, jo mateixa.

Parlant amb la directora de l'escola, l'Agnès, em va explicar que a l'escola hi ha diversos espais on poden participar les famílies, ja que entenen l'escola com una comunitat educativa, on les famílies hi participen de forma activa. Els canals de participació són diversos: a part del Consell Escolar, existeixen les comissions mixtes de mestres i famílies que treballen en diferents àmbits (menjador, relacions externes, recerca i innovació, festes, etc.), l'AFA, i també els Tallers amb famílies. Aquest és un espai de

Sempre que algú que no em coneix em pregunta «i tu, què ets?», intento dissimular que aquesta pregunta no m'acaba d'encaixar, perquè habitualment la persona que te l'ha feta espera amb mirada expectant que li donis una resposta clara i veloç. Després d'apartar –al més ràpid que puc– paraules que sé que no són les que espera, com «persona» o «dona», reordeno els meus pensaments imaginant-me que la pregunta va dirigida al món laboral. «Ja hi som! Ara el gran dilema: què responc? artista primer i després professora d'arts plàstiques...? o professora i artista...? «Per acabar-ho d'arreglar, fa un temps, en una presentació d'un llibre que acabàvem de publicar amb tres companyes de la universitat –professores i artistes!–, una de les autores del llibre em va presentar com a «mare», la qual cosa em va acabar de descol·locar, perquè si bé era veritat, no ho entenien com a targeta de presentació.

Gemma París

temps reservat a una tarda a la setmana en què mestres i famílies proposen conjuntament un taller a un grup més reduït al grup classe habitual. Si bé a P3 es respecta el grup classe, a P4 i P5 es fan grups mixtos d'edats. Les mares, pares, o àvies poden compartir amb els infants allò que més els agrada fer: construir objectes amb deixalles, cuidar l'hort, fer magdalenes, pintar,

etc. En aquests tallers els infants experimenten, creen o investiguen amb propostes diferents a les habituals de l'escola, i tenen com a acompanyant una persona que no és el seu mestre, «la mare de...». Aquests rols complementen el model de mestre que tenen habitualment i les propostes cada setmana són tan diverses que poden despertar inquietuds diferents en cada un dels infants.

Si a P3 els tallers no tenen una temàtica en concret, i estan pensats i dirigits principalment per les famílies, a P4 i P5 els tallers s'engloben en nou àmbits: cuina en anglès, música, creativitat plàstica, dramatització, dansa, jocs cooperatius, ciències, jardí i jocs matemàtics. Els infants s'apunten al taller que més els interessa, el qual es desenvolupa durant tres setmanes consecutives, i van passant per cada un dels diferents tallers,

assegurant d'aquesta manera que participen de totes les propostes i desenvolupen totes les habilitats que cada àmbit els proporciona.

Tallers d'art

Ràpidament vaig trobar què podia aportar: tallers de creativitat plàstica. Abans d'involucrar-me en alguna comissió, el que realment desitjava era entrar a l'estança dels més petits i proposar-los diferents aventures per jugar amb els colors, les textures i les formes. Després de tants anys treballant a la Facultat de Ciències de l'Educació, ajudant els alumnes a entendre l'art d'una altra manera que no sigui *la plàstica* que sovint coneixen, sinó l'art com una experiència enriquidora per al desenvolupament global de la persona, podia apropar la creativitat artística als més menuts de l'escola, sense intermediaris! Tots els dimecres a la tarda que podia els reservava per compartir un espai i un moment de creació amb els nens de 3, 4 i 5 anys, i amb els seus mestres. Eren moments carregats d'emoció, on un grup de nens i nenes que em coneixien com «la mare del Teo» esperaven amb aquells ulls inquiets que els seduís amb alguna idea estrambòtica!

Ara us explicaré com van ser algunes d'aquestes intenses tardes dels dimecres...

Monotips

El primer dia vam pintar directament a sobre d'unes taules mitjanes amb temperes i les nostres mans, dits, i fins i tot colzes! Després de folrar-les amb plàstic, vam anar tirant gotes de tempera a sobre les taules. El plaer anava creixent quan descobrien que aquelles gotes separades de pintura groga, vermella i blava que tiràvem la mestra o jo des de ben amunt, es convertien en taques, formes i rastres de tots els colors possibles: verds, grisos, liles, granats, roses, colors terra... De seguida van descobrir el dit com a pinzell, per fer camins entre la pintura, i els dibuixos més espontanis anaven omplint les taules. Alguns infants van provar de fer rastres amb altres objectes (gots de plàstic, teles, fustes...). Les empremtes no eren com les dels dits, tenien altres formes! Cada dibuix tenia pocs segons de vida, perquè a cada taula hi havia tres o quatre nens i nenes que estaven disposats a crear noves formes i colors amb un nou cop de mà. L'ímpetu creatiu era imparable, i de tant en tant, jo m'apropava amb un

full DIN A3 de dibuix de color blanc i el col·locava sobre un cantó de la taula, el premsava el més fort possible amb les mans, i la impressió del dibuix sobre el paper era automàtica. Era màgia, la taula havia fet un dibuix! o el paper havia fet una «fotografia» dels colors i formes que hi havia a la taula! Alguns nens i nenes van voler estampar també els papers sobre la taula, i ens ensenyaven els seus dibuixos amb cara de sorpresa i satisfacció.

Teles i cordills

Un altre dimecres la proposta va ser ben diferent, vaig arribar carregada amb una bossa plena de retalls de roba, cordills i teles de diferents textures i colors. Els nens i nenes es van apropar amb cara de curiositat i em preguntaven «per a què serveix això? què farem?...». Poc a poc vaig anar traient cordes i retalls de roba del sac, i els vaig convidar que construïssin allò que més il·lusió els feia... De seguida l'ambient es va omplir de cabanes, de banderoles fetes amb nusos, cordills i teles, d'amagatalls; els nens i nenes es van vestir amb faldilles improvisades, amb cinturons de mosqueters, i capes de superherois. En un instant tan curt de temps les teles van prendre vida de nou, els nens i nenes es van inventar històries ben diverses i mil mons imaginaris van omplir els racons la sala!

Frottage als arbres del jardí

Un dimecres de primavera el sol era tan càlid que ens va convidar a fer el taller al jardí. Ja feia dies que em mirava aquells arbres diversos que al costat de l'àrida plaça de les Glòries convertien aquell pati d'escola en el seu preuat jardí. Tenia ganes que aquell dia els arbres fossin els protagonistes! i que els infants observessin que no tots els arbres del jardí són iguals, que n'hi ha de més prims que altres, que n'hi ha que ens protegeixen més del sol a l'estiu, que n'hi ha que fan fruits i altres que no. Els nens i nenes de l'Escola dels Encants coneixen prou bé els seus arbres, perquè s'hi enfilen, s'hi gronxen i a vegades recullen fulles. Però en aquesta ocasió volia que s'hi apropessin amb una altra mirada, que toquessin l'escorça, i aquesta es convertís en el suport dels seus dibuixos. Vam folrar els troncs dels arbres amb paper d'emballar de color blanc —adonant-nos que en alguns arbres necessitàvem més paper que en altres, ja que el tronc era més gruixut—, i vam convidar els nens i nenes de P3 a calcar les rugositats de cada tronc amb ceres de colors. Algunes escorces eren més llises, altres més rugoses, unes tenien nusos, altres forats i bonys. Les mans atentes d'aquells infants calcaven la història de cada arbre amb molta cura. Els infants passaven d'un arbre a un altre, fent dibuixos entre tots. En acabar la tarda, havíem guarnit els arbres entre tots amb vestits de coloraines!

El cos del meu amic

Amb un grup mixt de P4 i P5 vam jugar a dibuixar el cos del meu amic. Per parelles, un dels dos s'estirava a terra sobre un gran paper d'embalar. Havíem d'intentar que tot el cos fos dins el paper d'embalar, perquè el nostre amic faria una «fotografia» del nostre cos! Hi va haver alguna nena que va adoptar una posició de contorsionista, perquè el paper era una mica massa petit per al seu cos tan llarg! Un cop cada infant estava estirat, s'havia de quedar immòbil com una estàtua, perquè la seva parella resseguiria el contorn del seu cos, intentant de no fer-li pessigolles! Ens vam adonar que era tan difícil seguir amb un retolador la línia externa del cos que estava estirat, com quedar-se quiet tanta estona! Però ho vam aconseguir, i quan els infants que eren a terra es van aixecar, van reconèixer aquelles cames llargues com les seves! Ara era el moment d'intercanviar els rols, l'estàtua passava a ser l'artista, i l'artista es posava estirat sobre el paper, preparat per ser retratat! Després cada infant es va posar a pintar aquell personatge amb pintures. En acabat teníem un altre amic, a escala real. Aquest, però, era de paper!

Núvols de Tumbuctú

Un dimecres de tardor volia fer un petit dibuix en què provessin què passava si barrejaven ceres i aquarel·les, ja que si bé les ceres són greixoses les aquarel·les es dissolen amb aigua. Per fer-ho vaig inventar una petita història, *Els núvols de Tumbuctú...* En un petit poble dalt de les muntanyes on

plovia poc, els nens i nenes tenien la sort que podien demanar als núvols allò que més desitjaven que els llancessin des del cel quan es posés a ploure! Hi havia qui demanava números per poder anar a comprar, altres demanaven lletres per poder escriure invitacions d'aniversari, altres demanaven pomes perquè tenien gana, molts nens demanaven caramels perquè els agradaven moltíssim... Per demanar-ho tan sols havien de dibuixar-ho amb una cera blanca sobre un paper blanc, i quan plovia, els núvols s'omplien de diferents colors, i txas!, descarregaven allò que cada infant havia dibuixat! Aquell dimecres de tardor, a l'Escola dels Encants, cada infant del grup va dibuixar allò que volia que el seu núvol de Tumbuctú li enviés des del cel, i poc a poc cada nen i nena veia com allò que havia desitjat i dibuixat, apareixia darrere cada pinzellada d'aquarel·la que hi posava! Encara és ara, però, que, mesos més tard, el Luca em recorda que el seu núvol de Tumbuctú encara no li ha plogut allò que ell havia dibuixat amb tant d'entusiasme...!

Així va ser com dimecres rere dimecres vam jugar amb diferents tècniques, materials, suports, estratègies creatives, que ens van permetre compartir aquest espai fantàstic que l'Escola dels Encants ofereix als pares i mares per tal que cadascú porti de casa seva allò que millor sap fer i comparteixi la seva passió amb aquelles mirades encuriosides i aquelles mans disposades a provar-ho tot!

Gemma París, artista i professora de la Unitat de Didàctica de l'Expressió Plàstica a la Facultat de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma de Barcelona.

Cançonetes del patrimoni

Passejada cultural pels carrers de la vila

Aquesta experiència és el fruit d'un projecte que han dut a terme una educadora, un guia turístic, la cap del Departament Educatiu del Patrimoni, així com la referent educativa del Departament «petita infància» de la vila de Perpinyà. Tots teníem un objectiu comú, apropar els més petits al patrimoni material i immaterial de la vila.

Núria Palet

S'emmarca dins un projecte del Departament «petita infància» de la vila anomenat PEAC (Projecte de desvetllament artístic i cultural).

Ara fa vuit anys, el grup d'educadors i educadores de les llars de Perpinyà van voler donar una importància més gran a l'imaginari i a la creativitat de cada infant, a través de les iniciatives culturals que la vila podia oferir.

L'objectiu primer era potenciar les trobades entre els artistes, els infants, les famílies i els professionals mitjançant l'art i la cultura.

Els altres objectius eren:

- La descoberta del món que ens envolta.
- La construcció identitària de cada infant.
- Potenciar la creativitat i l'imaginari.
- La trobada amb artistes.
- La descoberta de diferents pràctiques artístiques.
- Descobrir nous llocs que portin els infants fora de l'escola, per viure-hi visites o actes culturals i artístics.
- Oferir a les famílies i als infants un temps compartit al voltant de l'art i la cultura.
- Participar en la formació professional dels equips vivint experiències al costat dels artistes.

Però, i sobretot, vol ser una eina per als equips per participar en una política de lluita contra les discriminacions i a favor de la igualtat i el dret de cada infant davant la descoberta de la nostra cultura i l'obertura a l'art.

Moltes d'aquestes pràctiques artístiques són portades pels artistes a dins mateix de les llars, per exemple: música, expressió física, arts plàstiques, literatura infantil...

D'altres ens permeten una obertura cap al món exterior, com visites a museus, descoberta del patrimoni, obres de teatre per als més petits, cinema...

En el nostre quotidià, moltes de les activitats que proposem als infants formen part d'activitats que podríem anomenar de «desvetllament artístic i cultural».

Quan proposem als infants un taller de pintura, de danses, cançons... el que fem en realitat és permetre'ls expressar la seva imaginació i la seva creativitat a través d'aquesta activitat, sempre que sigui adaptada a la seva edat i a la seves competències.

Quan el projecte implica la intervenció de persones externes al lloc que acull els infants, o implica que els infants surtin per anar a viure al projecte fora de la llar, tenim en compte que ha d'estar lligat amb el projecte educatiu del centre i que els objectius han de ser clars.

Posar els objectius d'un projecte és com fer-ne els fonaments a partir dels quals podem imaginar les accions i mesurar els mitjans econòmics i humans per arribar a assolir-los, però és també tenir unes pautes que ens permeten avaluar si els resultats han estat aconseguits o no.

Al mes de maig a Perpinyà es festeja la «petita infància» al voltant d'un festival que es diu «Bbart». Aquest festival proposa a les famílies i als seus infants durant una setmana compartir moments artístics i culturals a través d'obres de teatre, sessions de cinema, tallers proposats per artistes... També vol ser una oportunitat per als professionals per compartir experiències i trobar-se amb els artistes.

És amb motiu d'aquest festival que neix la idea de proposar als infants de les llars, en primer lloc, i a les famílies, aquesta passejada durant el festival.

Es tracta d'apropar els infants al nostre patrimoni, fent una passejada per la vila relacionada amb tres monuments importants. En primer lloc, el Castellet, «Castillet», emblema de la vila, i antiga porta principal del nucli de Perpinyà. Avui en dia, és el Museu Català de les Arts i Tradicions Populars i s'anomena LA CASA PAIRAL. En segon lloc, la Catedral de Sant Joan, la catedral de Perpinyà, situada al centre de la vila. Sorprenent per les seves dimensions, és d'estil gòtic meridional, un estil arquitectònic molt present a Catalunya als segles XIV i XV. Per acabar, la Casa Xanxo, Casa d'art i d'història de Perpinyà. Aquesta mansió de principis del segle XVI reflecteix l'èxit comercial d'un tal Bernat Xanxo. És una de les rares cases gòtiques conservades a Perpinyà. A la façana s'hi poden veure unes escultures de gran qualitat, i particularment una que representa els set pecats capitals, afegint a cada indret una cançó en francès i en català i lligant així patrimoni material i immaterial; aquesta era la idea dels diferents professionals quan es varen reunir, cadascun d'ells amb la seva especificitat:

- La cap del Departament Educatiu del Patrimoni de la vila, que pensa totes les visites i activitats lligades al patrimoni, per als infants d'escola primària i adolescents.
- La referent educativa del Departament «petita infància», que té la responsabilitat de fer viure el projecte PEAC respectant els objectius.
- Un guia turístic que acostuma a fer visites per als adults, infants de primària i col·legi.
- L'educador que treballa a la llar d'infants concernida pel projecte.
- Una educadora, que desenvolupa també un projecte lingüístic en català en una de les llars d'infants de la vila.

En primer lloc, vàrem fer la passejada tots plegats pensant, a cada lloc, quin podria ser l'interès dels infants, així com quina dansa o quina cançó hi podríem afegir, i fer així els infants més participatius encara.

Per al Castillet, vàrem pensar que només el fet que sigui un castell ja era molt per potenciar l'imaginari de cada infant, hi vàrem afegir una dansa sota la porta cantada i ballada «Passez pompons les carillons», i una desfilada de cavallers cantant «Som els cavallers».

Per a la Catedral de Sant Joan, ens vàrem centrar en un rei estirat que té un lleó als peus. Aquí vàrem pensar, que els havíem de preparar abans d'entrar i vàrem triar de cantar una cançó de bressol, «Frère Jacques». I davant del lleó, com per desafiar-lo, «El lleó no em fa por».

I per acabar la nostra passejada vàrem pensar que la visita de la Casa Xanxo seria una manera de retrobar-nos per eventualment acabar el nostre passeig amb un esmorzar o espertinar al pati. Tot i visitant la casa cantàvem «Jo tinc una caseta» i per acabar fèiem una dansa en rotllana, «Je fais le tour de la maison».

Aquest projecte ha estat preparat i proposat en primer lloc als infants de la llar que viuen també el projecte lingüístic en català. Les primeres visites han estat fetes amb aquests infants i l'equip de la llar, així com el guia turístic i la cap del Departament Educatiu.

D'altra banda, el Departament del Patrimoni i la Xarxa de Biblioteques han penjat en la pàgina web un llibret amb les cançonetes perquè els equips i les famílies puguin preparar les visites. <http://www.mairie-perpignan.fr/culture/animations-patrimoine-service-educatif>

Però ens vam trobar que l'interès dels infants no va ser el mateix que el que havíem pensant els adults preparant aquesta passejada... Les persones que acompanyem els infants en l'aventura d'aprendre sabem com n'és d'important que tinguem sempre present que només hi som per pensar, reflexionar i oferir espais de descoberta als infants, sigui a dins o a fora de l'escola... Els infants, ells, són lliures de recollir, experimentar, triar el que més els interessa. Quan vàrem entrar a la catedral un dia de gran sol, ens vàrem trobar que els infants van començar a jugar amb els colors de la llum dels vitralls...

Donem-nos doncs la llibertat de proposar, deixem-los doncs la llibertat d'experimentar, per construir una relació on el respecte i l'escolta de l'adult siguin els fonaments, i segur que els infants ens sorprendran.

«PERQUÈ
EL MÓN TORNI
A TROBAR
TOTA LA SEVA
GRANDESA,
NOMÉS
CAL MIRAR-LO AMB
ULLS D'INFANT» ■

Núria Palet, educadora a la Xarxa de llars d'infants municipals de Perpinyà

Conversa amb Jaume Barri

Els animadors som **alteradors** de l'ànim públic

Arribem puntuals a casa d'en Jaume, on ens reben amb un cafè i bombons. Les «nenes» de casa treuen el nas per veure qui és que s'ha assegut a taula d'una manera tan formal. És una casa que convida a «petar la xerrada» i crec que a elles els sobta la gravadora i la nostra concentració.

**Mar Hurtado
David Altimir**

Volem que en Jaume comenci parlant del seu amic Oriol Canals, mort recentment en un accident de trànsit a Indonèsia.

L'Oriol Canals, també conegut com a Oriol Foll, va ser membre del grup Kumbes del Mambo entre altres conjunts. Nebot d'en Xesco Boix, es definia com a «educador de formació, cantant i animador de professió i somiàtruites inconformista de vocació». Volem començar aquesta entrevista parlant amb en Jaume de l'Oriol, per conèixer-lo amb més profunditat. És la nostra manera de retre-li un discret i humil homenatge.

Mar Hurtado i David Altimir:: *Jaume, ens pots parlar de l'Oriol Canals? Com el recordes?*

Jaume Barri: L'Oriol ens va ensenyar a lluitar, era un gran lluitador, li agradava conèixer les petites entitats i si no n'hi havia les creava: la coral, els diables, els geganters...

Una de les últimes coses que va fer va ser, estant en un poble petit, ensenyar a tocar la guitarra a tots els nens i nenes que volguessin, però el

millor va ser que els seus pares i mares també varen voler afegir-s'hi. Això ja diu molt del seu tarannà, perquè animar les

famílies senceres a participar requereix una manera de ser i de fer captivadora.

Ell no demanava diners a canvi, el pacte era que de tant en tant li portessin un cistell de la collita dels horts. Una persona entranyable...

M. H. i D. A.:: *Va ser l'impulsor del Biberó Rock, un festival musical adreçat al públic familiar.*

J. B.: La idea va néixer després de passar unes temporades a la casa de colònies Can Joval (Solsona) contractat com a animador de colònies.

Va descobrir que aquella casa li permetia crear una mena de laboratori de les seves cançons i animacions. Les provava amb els nens i nenes que passaven per allà i fins i tot va fer-se un petit estudi on les gravava.

Més endavant va sorgir la idea d'impulsar allà mateix el Biberó Rock, del qual ja se n'han fet cinc edicions, un festival per a infants que dura

“Es creava un ambient increïble, tot molt senzill i molt humil, sense cap aspiració, simplement compartint moments”

sis dies i on existeix un pacte amb els animadors que hi actuen: es poden quedar els dies que vulguin sense pagar res a la casa a canvi de l'actuació. Sempre pensant en intercanvis, mai com a negoci.

Es creava un ambient increïble, tot molt senzill i molt humil, sense cap aspiració, simplement compartint moments. Senzill però molt viu, viscut i molt alegre.

M. H. i D. A.: *Jaume, parla'ns de la resta de festivals que es fan per a infants.*

J. B.: Un festival per a nens i nenes contempla tres elements: infància, música i festival. Si tenim en compte això podem veure que no hi ha tants festivals com s'anuncien, perquè alguns reuneixen la part de música però no impliquen els infants.

En els festivals infantils els nens han de tenir un tractament especial, no ser l'excusa per organitzar-lo, n'han de ser els beneficiaris i destinataris.

M. H. i D. A.: *Què vol dir això? Ens ho pots explicar amb més detall?*

J. B.: La proposta ha de ser pensada per a ells, que els pugui agradar i enriquir culturalment i emocionalment.

Darrerament s'han creat festivals de música que sobre el paper tenen

“Vull creure que m'equivoco quan penso que potser s'estan utilitzant els infants com a objecte comercial més que com a destinatari cultural ”

com a destinataris els infants, però les propostes musicals no estan pensades en clau de nen, ni els continguts de les lletres de les cançons, ni els registres, ni les temàtiques... Vull creure que m'equivoco quan penso que potser s'estan utilitzant els infants com a objecte comercial més que com a destinatari cultural.

M. H. i D. A.: *Música per a infants. Com ho fas perquè ells i elles se la facin seva?*

J. B.: Per contestar-te primer diferenciaria música de cançó. Quan

“M’agrada fer aquest procés d’empatia i descriure moments viscuts, l’entorn dels nens, pensaments, emocions, il·lusions..”

parlem de cançó és aquella proposta on hi ha una lletra, un text que va dirigit a aquells nens i nenes, està escrit pensant que aquella cançó l’ha de llegir, rebre, escoltar i imaginar un infant, l’ha de fer emocionar, dubtar, comprendre un nou punt de vista, l’ha de captivar i que li desporti un interès entre d’altres coses.

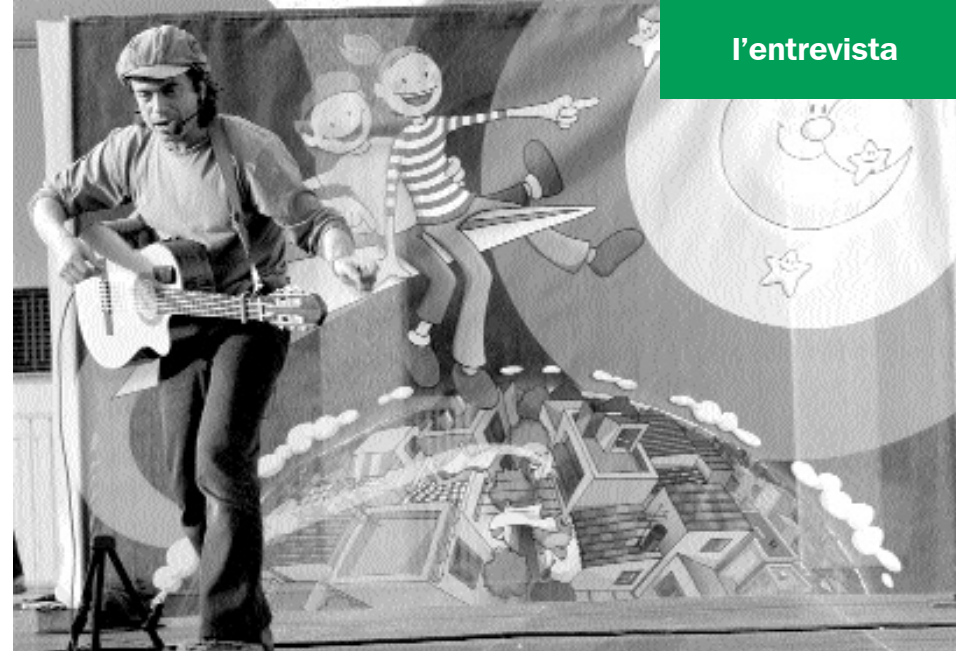
Això és relativament senzill, si a més vols que la lletra soni més o menys bé requereix d’una mica més d’art; és a dir, crear una música que no sigui la més evident, ni la més fàcil pel que fa a harmonia, melodia i instrumentació.

La cançó la classifiques per una o altra edat segons la sintaxi, el lèxic, etc... En la música, en canvi, no hi veig classificacions per raó d’edat, cada estil musical agradarà més o menys a una persona, però no m’atreveixo a dir que hi ha estils musicals més propis d’edats concretes.

A mi m’agrada parlar de la quotidianitat dels infants a les cançons, és clau perquè se les facin seves i se sentin interpel·lats. M’agrada fer aquest procés d’empatia i descriure moments viscuts, l’entorn dels nens, pensaments, emocions, il·lusions...

M. H. i D. A.: *Tu creus que el públic infantil és molt exigent?*

J. B.: Ho he sentit molts cops això que el públic infantil és molt exigent... Més aviat diria que hi ha propostes més encertades que d’altres. El que passa és que els nens són menys capaços de fingir. Són més transparents i diuen sense cap problema si un espectacle els ha agradat o no.

Per tot això penso que no és just dir que el públic infantil és més exigent. Simplement és més honest. Però és cert que ha d’aprendre a ser crític, i per això penso que és important que els adults que hi ha al seu voltant els demanem que opinin i que diguin el que pensen dels espectacles que han vist. Així és com van construint el seu criteri i aprenen a distingir entre allò que els agrada i allò que no.

M. H. i D. A.: *És per això que penses que a les animacions hi han de participar tant els infants com els adults que els acompanyen?*

J. B.: Quan jo actuo en una plaça d’un poble, el que jo proposo als nens i nenes és una festa. Però després tenim una oportunitat que podem aprofitar o no, que és la de fer més gran aquella festa. El nen, si balla i juga ja pot ser feliç. Però si balla amb el seu pare o la seva mare... la felicitat es multiplica. Massa sovint els adults ens posem en actitud passiva davant d’allò que té a veure amb els infants. Adoptem una actitud d’observadors, entre altres coses perquè ens sentim observats. No sabem quin paper hem de tenir. L’animador pot deixar que aquest pare o mare es quedi assegut mirant o bé pot ajudar perquè s’aixequi i participi de la festa. Si és el cas aconseguirà que el nen o la nena passi una hora ballant i rient amb els seus pares i, potser, cada vegada que passi per aquella plaça recordarà aquell moment tan bonic que va compartir amb ells. Tot això crea una història que de vegades dura només una hora, però que és fantàstica. I m’agrada creure que en el record

de les persones, ara que som tots tan nòmades, aquestes situacions ajuden a arrelar les persones a un territori, amb la seva gent i amb el seu poble.

M. H. i D. A.: *Recordes alguna situació forta que hagis viscut que pugui il·lustrar aquesta potencialitat que té la teva feina de cohesionar el món dels infants amb el dels adults?*

J. B.: N'hi ha milers, però el primer que em ve al cap és una anècdota que va passar en un poble on una estoneta abans de començar la meua animació, no hi havia massa públic a la plaça perquè hi havia un altre acte programat al mateix moment, en una altra banda del poble. La persona de l'ajuntament, una magnífica persona, fins i tot havia anat a trucar portes de veïns per convidar-los a baixar al carrer. Era un barri amb moltes famílies nouvingudes. Bé, el cas és que l'actuació es va fer i en acabar aquesta persona em va dir: «Tu saps el que hem fet avui aquí? Tu saps que avui aquí hi ha hagut unes persones que s'han donat la mà i que demà, quan es trobaran pel carrer, com tantes vegades fins ara ho havien fet, pot

ser que es saludin? Demà aquesta gent es sentirà més d'aquí. Només per això ja val la pena!» Jo no havia pensat mai en aquesta dimensió. Darrerament també vaig sovint a fer festes amb gent relacionada amb el món casteller. En aquest món els avis, la canalla, els joves... tothom ho comparteix tot.

Aquesta dimensió intergeneracional trobo que és molt educadora, molt formadora i que fa que la gent s'arreli molt als llocs i que es cohesioni molt.

M. H. i D. A.: *Sobre el patrimoni musical dels animadors...*

J. B.: A més heu de saber una cosa, i és que el món de l'animació és molt d'aquí, de casa nostra. Forma part de la nostra identitat com a país. Tu surts de Catalunya i enlloc trobaràs l'animació com l'entendem aquí. I amb la història de l'animació tots els grups han anat creant cançons noves, en contra del que molta gent creu que nosaltres encara cantem cançons de fa trenta anys. Hi ha molts grups que han editat una pila de discos amb cançons noves!

Quan ets pare també prens més consciència de tot el que hem comentat. Quan poses música perquè l'escoltin els teus fills pots escoltar-la amb unes altres orelles, ara sí, més crítiques. Ep, que potser hi ha pares i mares que només «senten» aquella música i que no «l'escolten». En tot cas, entenc que els pares tenim l'oportunitat de seleccionar les cançons que volem que els nostres fills escoltin.

M. H. i D. A.: *Els animadors sou més aviat músics, educadors? Entreu a aquest ofici per la música o pels nens i nenes?*

J. B.: Suposo que és una mica de tot. En el meu cas, em vaig trobar com a monitor d'esplai veient altres monitors més grans que jo tocant la guitarra i vaig veure el magnetisme que això tenia amb els més petits. I aleshores, ja de jove adult, em vaig posar a aprendre a tocar la guitarra i vaig descobrir que tocant i cantant pots convertir un dia plujós en una tarda molt especial. I aleshores dius, caram, això val la pena!

M. H. i D. A.: *Una animació és un concert? És una festa?*

J. B.: Una animació és un canvi d'ànim. Jo sóc un alterador de l'ànim públic, o un manipulador de l'ànim, no ho sé, però la idea és arribar a un lloc i procurar que l'ànim general s'enforteixi més i sigui més festiu. Ara recordo un dia que els castellers amb qui havia d'actuar van tenir una mala diada... Entraven a dinar centenars de persones gairebé en silenci. Jo pensava: ai mare, haig d'actuar per a aquesta gent tant trista? El que va passar és que tots plegats vàrem entendre que fins i tot en

aquell context es podia fer una festa, que hi havia molts motius de celebració, i va ser una tarda espectacular.

M. H. i D. A.: *L'èxit de la festa...*

J. B.: Trobo que és molt maco aconseguir fer sentir que un grup de gent és un col·lectiu, potser sense dir-ho, millor si no es diu. El que compta és que la gent «se senti» d'un mateix col·lectiu, i crec que els animadors això ho aconseguim. En aquest sentit, d'alguna manera els infants poden ser una excusa, un pretext per fer que la gent d'un lloc se senti més propera. Jo trobo que aquest és l'èxit del que aconseguim els animadors. Més que la quantitat de gent que pugui venir als nostres espectacles, el que penso que té valor és això. Massa sovint per valorar l'èxit de la feina del músic es valora únicament l'assistència. He cantat en festes d'un poblet de quaranta persones on hem viscut i compartit moments entranyables, impagables i inoblidables. Potser la manera d'avaluar una festa seria comptant quantes vegades ens hem abraçat de veritat, quants cops hem rigut de debò, quants cops ens hem fet pessigolles, quants cops ens hem mirat als ulls...

Potser estaria bé que vosaltres, els mestres, també poguéssiu avaluar l'escola amb altres indicadors, per exemple, comptant quantes vegades els infants han rigut, o quantes vegades han ajudat els seus companys.

Què, ens hi posem? ■

Mar Hurtado i David Altimir

L'ús didàctic dels mitjans de comunicació i les TIC en la infància

Débora Chomski

Les bones pràctiques en l'ús dels mitjans són una qüestió molt important quan eduquem infants petits. La família i l'escola han de treballar conjuntament a l'hora de formar els infants en l'ús dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals. Més enllà de prohibir o imposar, els bons usos ens ajuden a modelar relacions més profitoses i amigables amb aquests aparells a la llar i l'escola.

«A l'escola tinc un nen de quatre anys que es passa el dia jugant amb la seva videoconsola. Hem parlat amb la família i, segons els pares, el nen és un geni dels videojocs i el deixen quedar cada dia fins a les cinc del matí jugant amb els «jueguitos». A l'escola el nen no atén, s'adorm, no es concentra, li costa jugar amb altres infants al pati i fins i tot respon amb molta agressivitat quan les coses li surten malament. Què podem fer des de l'escola? Com afrontar la situació davant els pares?»

En els últims anys s'han incrementat problemàtiques de la infància associades al consum excessiu o poc controlat dels mitjans de comunicació en la vida quotidiana. Podem citar, per exemple, el creixent aïllament dels nens davant les pantalles, sense control i amb símptomes d'angoixa, l'increment del sedentarisme i l'obesitat infantil per estar moltes hores immòbils davant les pantalles; casos d'insomni, desatenció, problemes d'aprenentatge i dificultats en l'adaptació a les normes socials per part dels infants que es queden fins a molt tard mirant la televisió o jugant

amb videoconsoles, així com l'aparició de casos de nens petits addictes a iPad i videoconsoles portàtils.

La família i l'escola són «sòcies» a l'hora de formar els infants en l'ús dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals. I aquests usos orienten una comprensió del que es consumeix i un millor aprofitament d'aquests aparells a la llar i altres àmbits de socialització infantil.

Entenem per ús educatiu dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals, tant a la llar com a l'escola, els consums pausatats segons unes finalitats (per exemple, veure televisió per entreteniment, una hora després del cole, buscar imatges a l'ordinador per fer les tasques de l'escola), expressades o reconegudes conscientment i acordades per les parts («Mama, puc jugar a l'ordinador abans de sopar?» o «Cada dia juguem una hora amb la videoconsola» o «Després de les deu no veiem la tele perquè no hi ha programes infantils») i duts a terme a través d'unes activitats concretes (per exemple, tocar els botons de l'ordinador per aprendre a usar-lo; distingir entre jocs d'ordinador només per divertir-nos i jocs útils per aprendre) que motivin la reflexió i el comentari crític. Conseqüentment, el consum dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals es transforma en una pràctica orientada, conscient, reflexiva, i fins i tot crítica, quan els infants poden expressar lliurement les seves opinions sobre el que consumeixen.

A continuació proposem una breu anàlisi de l'ús educatiu dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals a la llar i després un conjunt de propostes de bones pràctiques per a la família i l'escola.

Consum infantil dels mitjans de comunicació a la llar

En un estudi recent basat en investigacions a partir de pràctiques educatives, vam detectar que els infants de 0 a 3 anys solen mirar molta televisió i DVD, manipular les tecles de telèfons mòbils dels pares i les videoconsols dels germans o amics grans, escoltar música a l'ordinador o l'MP3 i mirar llibres i revistes (D. Chomski, 2012).

Creiem que és clau en aquesta etapa que els petits desenvolupin habilitats bàsiques, com aprendre a caminar, parlar, conèixer el que els envolta per mitjà dels sentits, començar a relacionar-se amb els altres. Per tant, des de casa hem

com de l'efecte acumulatiu del que veuen. També és recomanable que no passin gaire temps manipulant mòbils i altres aparells electrònics, sinó que usin tot tipus de joguines i experimentin amb objectes del seu entorn i de la natura.

Una mica més endavant, a partir dels 3 anys, amb l'inici de l'escolarització els infants s'endinsen en nous universos lúdics: el joc simbòlic, els jocs de construccions, els jocs de música i moviment més complexos, etc.

de prioritzar les activitats de joc lliure, primera socialització i descoberta de la natura, que afavoreixin el seu desenvolupament normal i integral.

A edats tan primerenques, és important controlar el temps que els petits passen davant de les pantalles, ja que la seva influència depèn tant de la quantitat de temps

En aquesta etapa dels 3 als 6 anys podem introduir a poc a poc els infants en l'ús educatiu dels mitjans de comunicació i les tecnologies digitals, ja que aquestes els proporcionen oportunitats d'aprenentatge diverses i agradables, tant a la llar com a la escola.

Per a això podem aprofitar alguns moments d'oci a la llar per jugar amb les imatges i els sons de la televisió i l'ordinador; desenvolupar amb els petits activitats que estimulin habilitats cognitives, com les que plantegen alguns jocs d'ordinador o mòbils per estimular la memòria i l'atenció o el reconeixement de melodies musicals; reconstruir la seqüència d'un relat que van veure en un dibuix animat de la televisió, un conte en CD o en llibre digital i comparar-lo amb el conte que van llegir; introduir la lectura i l'escriptura de lletres, coneixements del medi, nombres i senzilles operacions matemàtiques, figures i dibuixos de l'expressió plàstica, a partir del que van veient en les diferents pantalles amb què conviuen.

Cal acostumar-los a un ús mesurat dels mitjans i les tecnologies i evitar l'exposició continuada i excessiva a les pantalles del televisor, la consola de videojocs i la manipulació de mòbils, ordinadors i altres aparells electrònics, sense una finalitat clara.

En aquest sentit, és important que sempre els vegin i utilitzin sabent el per a què (si és per jugar o per buscar imatges, música, informació o alguna cosa concreta) i amb la supervisió d'una persona adulta.

Per a un bon desenvolupament integral, recomanem que aquestes tecnologies no siguin l'únic centre d'atenció de l'oci infantil i que els infants no deixin de fer altres activitats importants per al seu creixement, com jugar amb tot tipus de joguines i objectes que puguin manipular, anar a la plaça, al bosc, a la platja per explorar, descobrir el que els envolta i relacionar-se amb altres nens i nenes.

Proposta de bones pràctiques a la llar

Per afavorir un ús equilibrat dels mitjans i les tecnologies digitals a una edat tan primerenca, suggerim:

- Modelar la conducta dels infants: des de petits, els infants imiten. Per això és important que ens vegin a nosaltres fent un bon ús de les tecnologies, és a dir, no excedir-nos en el temps de consum, seleccionar el que

veiem, no reproduir les conductes dels que apareixen a la tele, comentar el que veiem amb qui compartim el visionat o l'audició.

- Quan veuen la televisió, controlar que sigui només durant un temps limitat.
- Evitar que les tecnologies substitueixin activitats i jocs que potencien el seu desenvolupament psicomotor, com caminar, parlar, jugar, relacionar-se amb altres...
- I buscar alternatives d'oci als mitjans de comunicació i les tecnologies digitals: jocs tradicionals, llibres, activitats esportives, artístiques, a l'aire lliure, en família...

D'aquesta manera potenciem els vincles amb els petits, el joc amb altres nens i nenes, l'exercici físic i un creixement saludable.

- Veure la televisió junts per comentar el que estan veient i motivar-los perquè diguin si els agrada, què senten (si els fa por, si els agrada, què no els agrada, si el que fan els personatges és bo o dolent, etc.).
- No mantenir encès el televisor durant els àpats, ni a l'hora de llevar-se o d'anar a dormir; d'aquesta manera els ensenyem hàbits d'ordre i respecte i donem lloc a la comunicació i l'expressió dels afectes.
- Triar els programes, les pel·lícules, els dibuixos i les imatges adequats per a aquestes edats i no deixar-los exposats als mitjans de comunicació i les TIC sense control perquè estan encesos. A partir dels quatre o cinc anys, podem triar junts, segons els temes que els interessin o els programes de moda que tots veuen i que ells també volen veure.
- En aquest procés de selecció compartida, demanar als petits que expliquin el que els amics o companys del cole miren i que donin la seva opinió sobre el que miren els altres i el que els pares proposen.
- Estimular l'escolta de la ràdio (programació musical o especialitzada en infants) en els moments d'oci compartit com els viatges en cotxe, els jocs lliures, el descans o la lectura.
- Jugar una estona amb els infants i compartir amb ells els jocs que suposin l'ús de tecnologies digitals, així veureu si s'adeqüen a la seva edat i maduresa.

I a l'escola?

Pensats els mitjans de comunicació i les TIC com a recursos en l'aprenentatge

i també com a objectes d'estudi i reflexió, definim les bones pràctiques escolars en relació amb els mitjans i les TIC com a activitats pedagògiques que milloren l'aprenentatge de l'alumnat, incrementen la potencialitat formativa de les intervencions dels professors, milloren els intercanvis comunicatius entre parelles i amb els professors i fomenten un ús crític i creatiu dels seus continguts i recursos.

En relació amb l'ús dels mitjans de comunicació i les TIC a l'escola, proposem com a criteris que defineixen les bones pràctiques educatives al voltant dels mitjans i les TIC que els mestres:

1. Seleccionin materials de qualitat, avaluant-los prèviament i utilitzant-los de forma planificada. És a dir, que els mitjans de comunicació i les TIC siguin utilitzades amb finalitats educatives i que formin part de la reflexió educativa com a objectes de la cultura.
2. Afavoreixin usos profitosos dels mitjans i les TIC. En una etapa tan primerenca, cal promoure l'exploració dels mitjans de comunicació i les TIC per conèixer i aprendre a usar-los; motivar la seva feina com un recurs més per buscar i trobar la informació que se'ls demani o els interressi, per assajar alternatives de resposta i poder enriquir o resoldre situacions que hagin deixat en un punt i per connectar-se amb altres comunitats o infants que estan lluny.
3. Propiciïn activitats constructives i comunicatives. A través del plantejament de problemes de la vida quotidiana, els petits conversen sobre ells, el renarren amb les seves pròpies paraules per organitzar la informació, construeixen les seves pròpies idees sobre el que estan estudiant i els difonen al blog escolar o d'aula o per correu (postal o digital) a altres nens i nenes o comunitats amb les quals poden estar en contacte.
4. Apliquin aquestes idees i continguts a la realitat de manera interdisciplinària. Els mitjans i les TIC permeten als petits acostar-se a la realitat i resoldre problemes pràctics que se'ls plantegen integrant coneixements de diferents àrees.
5. No utilitzin els mitjans i les TIC com a premi ni com a substitut de la creativitat del grup. Els mitjans i les TIC són una eina didàctica més, suports i llenguatges que enriqueixen els processos de comprensió i d'expressió.
6. Utilitzin els mitjans per promoure i millorar la inclusió i l'atenció a la diversitat. Els mitjans de comunicació i les TIC faciliten els aprenentatges de les

persones amb discapacitats. Per exemple, la creació d'àlbums d'imatges o la participació en un projecte d'imatges són excel·lents eines per a la inclusió i el seu ús es potencia quan es fan servir mitjançant activitats cooperatives entre iguals.

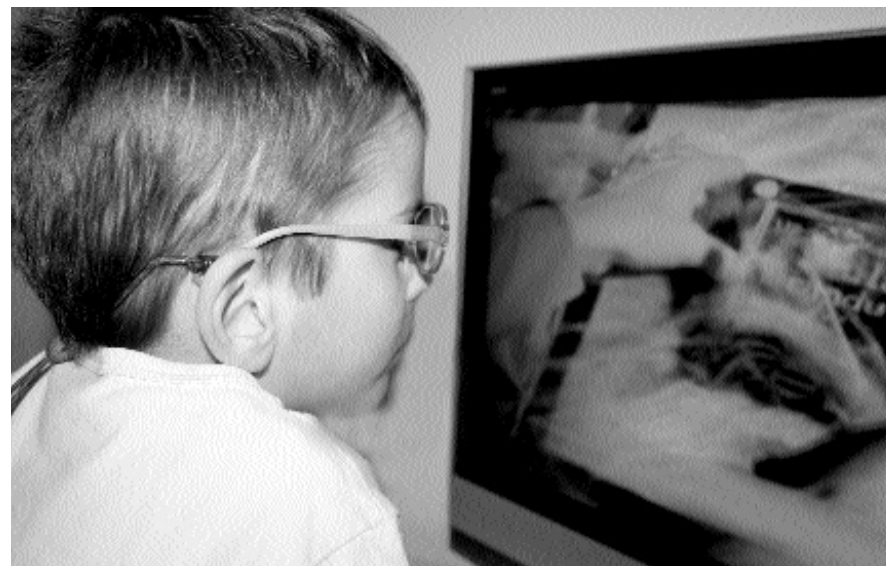
7. Promoguin l'autoaprenentatge. Els mitjans de comunicació i les TIC afavoreixen l'autonomia i el desenvolupament d'estratègies d'autoaprenentatge en els infants (per exemple, la reflexió individual sobre el que hem après, la presa de consciència dels èxits obtinguts).
8. Motivin el treball col·laboratiu. Els mitjans de comunicació i les TIC motiven les interrelacions entre els infants i l'aprenentatge entre iguals, el treball en equip i el vincle entre escoles.
9. Contribueixin a fer un seguiment actiu dels nens i nenes a l'escola i la llar. L'enviament de SMS o correus electrònics per saber com es troben els infants quan no han vingut a classe, o com van en el desenvolupament d'un projecte mentre estan treballant, són pràctiques que donen calidesa i valor emocional a l'ús dels mitjans i les TIC.
10. Utilitzin els mitjans i les TIC tenint en compte que l'important és l'aspecte educatiu, més que la tecnologia. Quan els mitjans de comunicació i les TIC són recursos, el docent ha de definir prèviament què és el que aprendrà l'alumnat i en quina mesura la tecnologia serveix per millorar la qualitat del procés d'ensenyament. Quan, en canvi, reflexionem sobre ells com a objectes d'estudi o aparell cultural, és important que els petits s'adonin de les relacions que hi mantenen, com i quant de temps els fan servir, en quins moments del dia, si poden triar el que veuen o consumeixen el que hi ha posat o els jocs o imatges que els passen.

És important que els mestres comparteixin amb els infants i els pares aquests criteris. La comunicació en reunions de pares, més la proposta de desenvolupament d'algunes activitats escolars i extraescolars entre pares i fills que impliquin l'ús educatiu de mitjans de comunicació i tecnologies digitals, convida les famílies a coparticipar activament en una formació reflexiva i crítica sobre la relació dels infants amb els mitjans de comunicació i TIC. ■

Débora Chomski, especialista en formació de formadors

Bibliografia:

- BUCKINGHAM, D. *Más allá de la tecnología: aprendizaje infantil en la era de la cultura digital*. Buenos Aires: Manantial, 2008.
- CHOMSKI, D. «En busca del equilibrio. Buenas Prácticas en la familia y la escuela» a *Novedades Educativas*, núm. 273 (setembre, 2013), Buenos Aires
- CHOMSKI, D. «Deberíamos ayudar a los niños a ser consumidores críticos y creativos». <http://www.uoc.edu/porta/es/sala-de-premsa/actualitat/entrevistes/2013/debora-chomski.html>
- CHOMSKI, D. *L'ús didàctic dels mitjans de comunicació i les TIC en l'Educació Infantil*. Barcelona: Editorial UOC, 2012.
- CHOMSKI, D. *Els dibuixos animats, un llenguatge gairebé innocent*. Barcelona: Editorial UOC, 2004.
- CHOMSKI, D i Levis, D. *La lengua en los medios de la comunicación*. Buenos Aires: Kapelusz-Norma, 2000.
- FERRÉS, J. «Televisión, familia e imitación» a *Comunicar*, núm. 10 (1998).
- Fundación Telefónica. «Conclusiones finales sobre la educación integral en la era digital», 2012. <http://encuentro.educared.org/page/educacion-integral-en-la-era-digital>.
- LÓPEZ NIETO, Patricia. «L'ordinador, un recurs més per a l'educació infantil» a *Guix d'Infantil*, núm. 49. (Maig-Juny, 2009).
- Marques, P. «Las buenas prácticas educativas», 2008. www.peremarques.org.

Qui menja sopes se les pensa totes: cuines de llibre

Roser Ros

HARTLEY, J. Colores sabores.
Mèxic: Petra Ediciones, 2007

*Si a la cuina tot bon coc
cerca els ingredients més bons
per cuinar un plat saborós
i oferir-lo als comensals,
qui ens impedeix de fer el mateix
remenant entre els millors llibres?
Us en presentem sis que
ens han semblat molt nostrats
i amanits amb poesia,
us en fem regal de cor.*

Segur que us faran profit!

Aquest és un llibre de mides petites i cartoné. Les fotografies són de Jill Hartley, una artista i fotògrafa nascuda a Colorado que viu i treballa al sud-est del gran desert de Wyoming des dels anys 70. Els intensíssims colors de les fruites retratades per Jill fan ganes de participar al banquet cromàtic amb l'ajuda de tots els sentits. Un enfilall de fruites, algunes no gaire conegudes per aquests verals però que a poc a poc penetren en els nostres costums gastronòmics ampliat pels viatges i també per les persones que, procedents d'allà, fan de la nostra terra casa seva.

Un cop d'ull al catàleg de l'editorial permet descobrir altres petites meravelles de la mateixa artista i més.

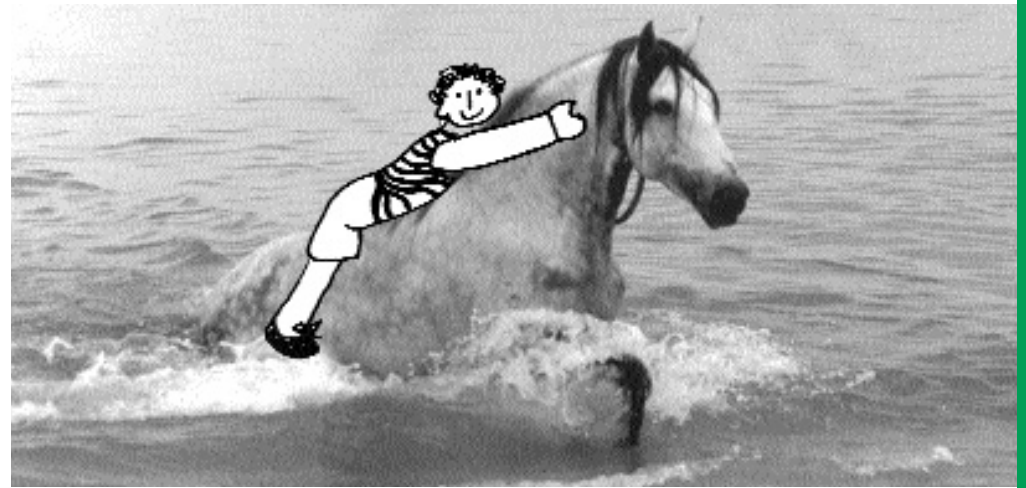
www.petraediciones.es/catalogo

*I la poesia...
La crema
quan crema
no és bona crema.*

*Cal deixar-la reposar
i posar-la la nevera
per fer postres l'endemà.*

*La crema
quan crema
no és bona crema.*

*Miquel Martí Pol
(«Crema», fragment,
del poemari Bon profit!)*

Avui, un conte de color... verd

Elisabet Abeyà

Quan us feu vostre el conte d'avui, desitjareu trobar el vostre cavall verd. Aquest color ens transporta a la natura, al bosc, a la selva, als matisos de la mar immensa, als productes frescos... Diuen que relaxa la vista. Per a molts és sinònim de vida, de salvació i d'esperança. Per on hi ha color verd, pots sortir, pots passar, pots avançar.

A les rondalles, el color verd està associat a la sort i a la solució dels problemes: un anell amb una pedra verda, una barretina verda que et permet anar a tot arreu perquè si te la poses et tornes invisible, les dames verdes que habiten els estanys, la granota que es transforma en príncep... I a la rondalla d'avui, un cavall verd, que porta la sort al protagonista.

El cavall verd

Vet aquí que una vegada hi havia un pare tan pobre, que no tenia res per a menjar, ni ell, ni els seus tres fills. Per poder fer una mica de pa, van anar a manllevar un picotí de blat de sembradura, i en van sembrar set grans; de seguida van sortir amb uns brins frescos i regalats que donaven bo de veure. Però vet ací que, l'endemà, van trobar que una bèstia se'ls hi havia menjat i en van haver de sembrar set més. Però, de nit, algun altre animaló se'ls hi tornà a menjar; això va passar moltes vegades, fins que, amoïnats de veure que no podien salvar el blat, van decidir de vetllar-lo. La primera nit, el vetllà el germà gran, que es va adormir com un soc i, quan es despertà l'endemà, també va trobar que se li havien menjat. La nit que va venir, el va vetllar el germà mitjà, a qui va passar el mateix i, així van perdre dues nits sense cap profit. La tercera nit el va vetllar el germà petit i, per por d'adormir-se, se'n va emportar un càntir d'aigua; així que s'ensopia una mica, es remullava els ulls. A mitjanit, va sortir un cavall blanc per menjar-se-li el blat. El guarda, que anava proveït d'un bastó molt gruixut, li va ventar tot un raig de bastonades i, el cavall, tot espantat, va dir-li:

—No em peguis més, que jo t'ajudaré en tots els treballs sempre que em necessitis.

I el noi no li va pegar més. La nit següent va tornar a vetllar el blat. A mitjanit, se li va presentar un cavall negre, que badava un pam de boca, i se li anava a menjar el blat. Així que el va veure, li va plantar bastonada, i el cavall parlà i digué:

–No em peguis més, que jo t'ajudaré en els treballs sempre que em necessitis.

L'endemà va tornar a vetllar el blat, i se li va presentar un cavall verd, que també se li volia menjar el blat i, en bastonejar-lo, li va dir el mateix que els altres dos cavalls:

–No em peguis més, que jo t'ajudaré en els treballs sempre que em necessitis.

Per veure si es podien treure la misèria del damunt, els tres germans van decidir anar a provar fortuna; però els grans, que eren molt envejosos, volien mirar de treure's el petit del davant, perquè li tenien malícia, ja que ell havia trobat qui se'ls menjava el blat i ells no. Se'n van anar a dalt d'una muntanya molt alta, molt alta, on costava molt de pujar, però molt més de baixar-ne. Com que era de nit, el menut es va adormir. Els dos germans grans, a mitjanit es van despertar i se'n van anar, ben creguts que no podria baixar i es tiraria daltabaix del cingle. Quan el petit es va veure sol, va cridar el cavall blanc, que al punt se li va presentar i el va baixar a la terra plana. Quan els germans grans hi van arribar, van trobar el petit que ja els esperava. Es van quedar tots parats i no se'n sabien avenir.

Camina que caminaràs, van anar a parar vora del mar i se'ls va fer de nit dalt d'una roca, d'on feia de molt mal baixar i, com la nit abans, van deixar adormit el germà petit, ben creguts que la mar se l'enduria; però quan el petit es va veure sol, cridà el cavall negre que, en un punt, el va baixar, i arribà a la platja abans que els seus germans.

El germà petit va prendre experiència del que li havia passat dues nits seguides i va creure que, al costat dels seus germans, més aviat hi perdria que no pas hi guanyaria, i decidí anar-se'n sol.

Camina que caminaràs, se li va fer fosc enmig d'un bosc i, per por que si s'adormia no pogués sortir algun ós o algun llop i no se'l mengés, es va enfilat a un arbre per passar la nit. I heus aquí que mentre estava al bo i millor del dormir, el va despertar un sorollàs molt estrany. Eren set gegantassos que s'acostaven i, amb les seves passes, feien trontollar tota la terra. Sense poder-se pensar que a dalt de l'arbre hi hagués algú que els pogués sentir, es van asseure al peu de la soca per tenir un consell, i el més vell dels gegants va parlar així:

–Jo no entenc, companys meus, com pel món hi ha gent tan babaua. Ja sabeu que el rei donarà la seva corona i les seves hisendes al qui sigui més valent que ell, s'hi baralli i el guanyi. Se n'hi presenten a cents i a mils i ell els guanya tots com si res, i els tanoques no saben que la força i la valentia no la té el rei, sinó el cavall verd que té a la quadra. Si algun eixerit se'n sabia valer i el cavall verd l'ajudava a ell, en comptes del rei, en un tancar i obrir d'ulls l'hauria guanyat i seva fóra la corona i les grans hisendes que té, que tampoc no són ben seves, perquè les va guanyar a un altre rei que les tenia, per haver-lo ajudat el cavall verd.

Remanoi, el minyó des de dalt de l'arbre feia unes orelles de set canes; com es llepava els dits, pensant de quina manera més senzilla havia trobat i sabut com podia vèncer el rei, quedar-se-li la corona, i les hisendes i passar a ser rei! Va esperar que es fes de dia; li va semblar que trigava més de cent anys a fer-se'n, va baixar de l'arbre, es va presentar a casa del rei, i li va fer saber que volia barallar-s'hi. Quan el rei el va veure tan petit, i tan criatura, va fer-se un tip de riure i, de seguida, va sortir al carrer ben disposat a mesurar-les-hi. Abans de posar-se cara a cara, el noi va demanar

l'ajuda del cavall verd; aquest se li va presentar, es va posar al seu costat i, amb una alenada, el rei va caure per terra rodolant com una roda, sense esma d'alçar-se ni dir paraula. I va quedar mort, El noi va restar amo de la corona i de totes les hisendes del rei.

Heus aquí que va arribar a orelles dels seus germans que ell era rei, perquè havia sentit la conversa del consell dels set gegants. Van pensar d'anar ells a passar la nit en aquell arbre per veure si els gegants tornaven i, en el seu consell, deien alguna cosa bona perquè ells poguessin ser reis d'altres corones; però va passar que, al cap d'una estona que estaven amagats entre les branques, es presenten els set gegants cridant com a boigs, furiosos com un mal esperit, dient-se mil penjament els uns als altres, tractant-se de xerraires, dient que si has estat tu el bocamoll que ha descobert la virtut del cavall verd. Van arrencar les branques de l'arbre per fer-se'n bastons i van agafar els dos germans sense ni adonar-se que eren homes, pensant-se que eren branques, i van comença bastonada ve, bastonada va, entre ells, fins que tots set gegants van quedar morts, i els dos germans també, puix que, com que els van fer servir de bastons, podeu pensar com van quedar de masegats.

I aquell noi, per espavilat i bon minyó, va quedar rei i senyor de totes aquelles terres, sense que per res li haguessin de fer ombra ni por els set gegantassos que, sense pensar-s'ho, li havien descobert el secret, ni els dos germans que tant de mal li volien. ■

(De *Folklore de Catalunya. Rondallística*.
Joan Amades, Editorial Selecta, 1982)

ECOLOGIES		
10 h a 11.15 h: José Mujica		
11.30 h a 12.45 h		
Ramon M. Nogués	Josefina Castellví	Martí Boada
DESIGUALTATS		
13 h a 14.15 h: Adrienne Diop		
14.30 h a 15.45 h		
Peter Moss	José María Maravall	Eduardo J. Ruiz Vieytez
CULTURES		
16 h a 17.15 h: Philippe Meirieu		
17.30 h a 19 h		
Jacqueline Moll	Ángel Gabilondo	Ángel Pérez

50a Escola d'Estiu de l'Associació de Mestres de Rosa Sensat SENSE LÍMITS
1 de juliol de 2015

El Tema General d'aquesta 50a Escola d'Estiu és una invitació a escoltar, pensar, debatre i construir entre tots una declaració comuna sobre tres grans temes en els quals, com a educadors, considerem que ens cal prendre posició: ecologies, desigualtats i cultures.

Sense límits obre la possibilitat de marcar-nos un horitzó al més ampli possible, amb modèstia i ambició alhora, perquè si som molts els que el compartim podrem recuperar l'esperança en el futur.

JOSÉ MUJICA

Actual president de la República de l'Uruguai i elegit senador en les últimes eleccions.

RAMON M. NOGUÉS

Catedràtic emèrit de la Unitat d'Antropologia Biològica a la Facultat de Ciències i a la de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

JOSEFINA CASTELLVÍ

Oceanògrafa, biòloga i investigadora. Va ser la primera dona que va dirigir una missió científica a l'Antàrtida.

MARTÍ BOADA

Naturalista, geògraf, divulgador científic i investigador de la situació mediambiental del planeta.

ADRIENNE DIOP

Comissionada de la Comunitat Econòmica dels Estats de l'Àfrica Occidental (CEDEAO) pel desenvolupament humà i el gènere.

PETER MOSS

Professor emèrit de l'Institut de l'Educació de la Universitat de Londres.

JOSÉ MARÍA MARAVALL

Catedràtic de Sociologia de la Universitat Complutense de Madrid. Membre del Consell Científic de la Fundació March.

EDUARDO J. RUIZ VIEYTEZ

Professor de la Facultat de Ciències Socials i Humanes de la Facultat de Deusto.

PHILIPPE MEIRIEU

Mestre, professor de secundària i posteriorment professor universitari a la Universitat Lumière-Lyon 2 de la ciutat de Lió.

JACQUELINE MOLL

Pedagoga, professora associada a la Facultat d'Educació de la Universitat Federal de Rio Grande do Sul.

ÁNGEL GABILONDO

Catedràtic de Metafísica a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat Autònoma de Madrid.

ÁNGEL PÉREZ

Catedràtic del Departament de Didàctica i Organització Escolar de la Universitat de Màlaga.

50a Escola d'Estiu de l'Associació de Mestres de Rosa Sensat
LA UTOPIA ÉS POSSIBLE
 TAULES RODONES • 2 i 3 de juliol de 2015

Ara fa deu anys, a l'Escola d'Estiu es va aprovar la «Declaració per una nova educació pública», on es considerava que la vella dialèctica entre educació i societat ens porta a pensar que ni l'una ni l'altra, per separat, poden canviar, i que l'una i l'altra han de contribuir i contribueixen a canviar-se.

Proposàvem, doncs, una nova educació de tothom per a tothom, una educació amb responsabilitat social, responsabilitat pública, una nova educació pública, perquè sentíem la necessitat de compartir una nova utopia educativa.

Després d'aquest temps, ens proposem fer visible que la utopia existeix. Són moltes les

experiències que la fan realitat, i és el que ens proposem mostrar. Volem contribuir a anar més enllà, perquè, com fa deu anys, la nostra voluntat és que aquesta utopia sigui cada cop més general, que els mestres sàpiguen que no estan sols, perquè són molts els que, de manera discreta, cada dia fan de la utopia la seva feina.

Amb aquesta finalitat s'organitzen uns debats al voltant dels temes recollits en aquesta declaració, que s'il·lustren amb experiències que fan evident que la utopia existeix i que és possible.

L'EDUCACIÓ, UNA RESPONSABILITAT PÚBLICA

14 a 16 h

Presentació: Peter Moss, Londres
 Experiències: Claus Jensen, Aarhus.
 Anna Lia Galardini, Pistoia

16.30 a 18.30 h

Presentació: Àngel Pérez, Màlaga
 Experiències: Timo Kraft, Finlàndia.
 Asier Delgado, La Educación que nos Une, Madrid

UN INFANT RIC I RECONEGUT

14 a 16 h

Presentació: Jaume Funes, Barcelona
 Experiències: Judit Font, Circ Nou Barris, Barcelona.
 Joan Muntané, Barcelona

16.30 a 18.30 h

Presentació: Carla Rinaldi, Reggio Emilia
 Experiències: Montse Navarro, Escola Martinet,
 Ripollet. Paz Posse, Parque de las Ciencias, Granada

LES FAMÍLIES, PROTAGONISTES ESSENCIALS

14 a 16 h

Presentació: Patricia Redondo, Buenos Aires
 Experiències: Carles Gràcia, Escola
 Els Pinetons, Ripollet.
 Sílvia Majoral, Barcelona

16.30 a 18.30 h

Presentació: Marie Nicole Rubio, Estrasburg
 Experiències: Maribel Serralvo, Escola Nuestra Sra.
 de Gracia, Màlaga. Núria Regincós, Escola
 Castellum, Sant Julià de Ramis

CONTEXTOS EDUCATIUS PÚBLICS

14 a 16 h

Presentació: Eulàlia Bosch, Barcelona
 Experiències: Amàlia Ramoneda, Biblioteca Rosa
 Sensat, Barcelona. Pere Viladot, Museu Blau,
 Barcelona

16.30 a 18.30 h

Presentació: Milagros Pérez Oliva, Barcelona
 Experiències: Manuel Barrios, TV3, Barcelona.
 Jordi Torrents, FAD, Barcelona

L'ESCOLA COM A ESPAI PÚBLIC DE TROBADA

14 a 16 h

Presentació: Mercedes Blasi, Granada
 Experiències: José Paz, Escola Tagore, Índia.
 Eva Jansà, Barcelona

16.30 a 18.30 h

Presentació: Joan Girona, Barcelona
 Experiències: Ramon Grau, Institut Quatre Cantons,
 Barcelona. Walter Zeballos, Copenhagen

LES EDUCADORES I ELS EDUCADORS

14 a 16 h

Presentació: Xavier Besalú, Girona
 Experiències: Gunila Dalberg, Estocolm. Ofelia
 Rebeco, Santiago de Xile

16.30 a 18.30 h

Presentació: Joan Soler, Vic
 Experiències: Jytte Jul Jensen, Aarhus. Carmen García,
 Granada.

APRENTATGE I CONEIXEMENT

14 a 16 h

Presentació: Rai Carreras, Barcelona

Experiències: Gino Ferri, Reggio Emilia.
 Carme Alemany, Vic

16.30 a 18.30 h

Presentació: Ana Lucia Boulard, Brasil
 Experiències: Jaume Llenas,
 Escola Cossetània, Vilanova i la Geltrú.
 Guadalupe Jover, Madrid

L'AVUACIÓ. DE QUÈ? DE QUI?

PER QUÈ? COM?

14 a 16 h

Presentació: Philippe Meirieu, Lió
 Experiències: Neus Santmartí, Barcelona.
 Tullia Mussati, Roma

16.30 a 18.30 h

Presentació:
 Hellen Penn, Londres
 Experiències: Marisa Víctor,
 Escuela Trabenco,
 Madrid. David Altimir, Seva

PARTICIPACIÓ I GOVERN

14 a 16 h

Presentació: Ferruccio Cremaschi, Bèrgam
 Experiències: Fina Monell,
 Escola Ítaca, Manresa.
 Carmen Barbosa,
 Porto Alegre

16.30 a 18.30 h

Presentació: Jacqueline Moll, Porto Alegre
 Experiències: Lala Mangado,
 Montevideo. Neus Baches,
 Institut Sils, Sils

**50a Escola d'Estiu
de l'Associació de Mestres
de Rosa Sensat
JORNADA INTERNACIONAL
D'EDUCACIÓ INFANTIL
«LA FORÇA DELS MÉS PETITS».**
4 de juliol de 2015

Any rere any, dins de l'Escola d'Estiu, des de les revistes Infància s'ha organitzat una jornada d'educació infantil. Aquesta és la primera que organitzen les quatre revistes Infància: la catalana, la castellana, l'europea i la llatinoamericana. Una realitat que permet trencar tòpics entre el nou i el vell món, perquè la possibilitat de dialogar, de compartir experiències, idees i desitjos sobre la infància farà possible que ens coneguem i que compreguem que entre un món i l'altre no hi ha distàncies.

El que ens fa pròxims és el fet de compartir una imatge sobre la primera infància que valora la fortalesa de l'infant encara que depengui dels adults, que sent que cada infant és una persona única i irrepetible, i que encara que no parli no significa que no compregui les coses ni que no s'expressi, que tot infant pensa, imagina, observa, actua, descobreix, si és reconegut i respectat com a infant. Només cal escoltar-lo per descobrir la seva força i potencialitat.

**De 10 a 11 h DIÀLEG PLENARI
DOS MONS? UN MÓN
PER AVANÇAR JUNTS**
Ofelia Rebeco i Peter Moss

**D'11 a 13 h
TAULES RODONES
SIMULTÀNIES**

QUAN LA RECERCA

MOSTRA L'INFANT REAL
Patricia Redondo, Jytta Jul
Jensen, David Altimir

CONSTRUÏNT NOVES PEDAGOGIES

Anna Lúcia Boulard, Annalia
Galardini, Juan Pedro Martínez

QUINA FORMACIÓ CAL

Lica Barbosa, Gunila Dalberg,
Sílvia Morón

COMPARTIR UN PROJECTE

Lala Mangado, Mara Davoli,
Mercedes Blasi

CAL UN CURRÍCULUM?

Vanesa Sánchez,
Aldo Fortunati,
Gemma Núñez

**De 14 a 15 h
CONFERÈNCIA PLENÀRIA
DE LA DEPENDÈNCIA
A L'AUTONOMIA**
Anna Tardos

De 13 a 14 h DINAR

**De 15 a 17 h
TAULES RODONES
SIMULTÀNIES**

**L'ART D'EDUCAR
I L'EDUCACIÓ PER L'ART**
Ramona Bolívar, Marion
Teleman, Ester Bonal

QUAN L'AMBIENT AJUDA
René Sánchez, Claus Jensen,
Eva Jansà

**UN INFANT FORT
EN UN CONTEXT FEBLE**
Miren Pegguy, Virginia Bras,
Núria Regincós

CAL TEMPS PER APRENDRE
Anita Tacuri, Gianfranco
Staccioli, Bet Madera

LA DIVERSITAT COM A FORÇA
Jeniffer Haza, Hellen Penn,
Sergio Díez

**De 17 a 18 h
CONFERÈNCIA PLENÀRIA
DE LES POTENCIALITATS DE
L'INFANT A LA PEDAGOGIA
DELS CENT LLENGUATGES**
Carla Rinaldi

18 h Cloenda

**MÉS INFORMACIÓ:
www.rosasensat.org**

**La immensa
profunditat
del pou**

Els infants sempre s'interessen per allò que els porta cap a terrenys màgics, desconeguts i insòlits. Aquest pou que aquest grup de nens i nenes de 4 anys de les Pinediques de Taradell es van trobar al davant del Casal de Montrodon, els va portar a abocar-s'hi... per veure el més enllà, per veure l'infinit i trobar-se amb la profunditat: la del pou, però potser també amb la que la pròpia imaginació genera quan toques unes pedres d'un pou, d'un Casal que compta amb gairebé set-cents anys d'història.

David Altimir

Pàgines sobre l'experiència Pikler-Lóczy

Afortunadament, avui dia es poden trobar gran quantitat de pàgines web i vídeos sobre l'experiència de l'Institut Lóczy. De totes les pàgines, n'hem seleccionat quatre que ens semblen especialment interessants:

Institut Pikler
<http://www.pikler.hu/>

És la pàgina de l'Institut Pikler, a Hongria. Conté molta informació sobre la història i el present de la tasca i la recerca que duen a terme. A la barra de la dreta hi trobareu publicacions que s'han fet en castellà i en altres llengües. Si voleu traduir els continguts podeu utilitzar el traductor automàtic de Google que trobareu a la part superior dreta de la barra de Google.

Association Internationale Pikler
<http://www.piklerinternational.com/fr/>

L'Associació Internacional Pikler es va crear l'any 2012 amb l'objectiu d'aplegar les associacions, els grups i les persones que promouen les idees d'Emmi Pikler, pediatra hongaresa, en el món, i promoure contactes i

intercanvis entre ells. L'Associació vetlla per preservar l'autenticitat de les idees, per millorar l'experiència i el coneixement de l'Institut Pikler. Difon els cursos que es fan i en crea de nous, promou la recerca, fomenta la formació i col·labora en iniciatives de tracte positiu als infants i les famílies.

Destaquem els articles temàtics que apareixen a la barra d'activitats. Si voleu traduir els continguts podeu utilitzar el traductor automàtic de Google que trobareu a la part superior dreta de la barra de Google.

Pikler-Lóczy Euskal Herriko Elkarte
<http://piklerloczy.org/es/agenda/asamblea-piklerloczy-pikler-internacional/>

Entre la primavera de 2008 i la tardor de 2009 es gesta Euskal Herriko Pikler-Lóczy Sarea, i el desembre d'aquell any surt a la llum. Després de tres anys i mig d'una tasca intensa de divulgació i formació, el setembre de 2012 Budapest autoritza la creació de l'Associació Basca. A la primavera de 2013 neix Pikler-Lóczy Euskal Herriko elkarte.

En aquesta pàgina hi trobareu informació detallada de les activitats que realitza l'Associació, així com documents i vídeos en obert per consultar.

L'Associació de Mestres Rosa Sensat de Barcelona va constituir aquest grup l'any 1992.

Grup Pikler-Lóczy de l'Associació de Mestres Rosa Sensat
<http://www2.rosasensat.org/es/pagina/grup-pikler-loczy>

Carmen García Velasco

Associa't Som una immensa minoria! t'hi apuntes?

Quotes 2015:

- Fins a 25 anys: 36€
- Entre 26 i 64 anys: 68€
- Més de 65 anys: 36€

Avantatges per als socis:

- **Subscripció gratuïta a una de les revistes** de l'Associació.
- **Subscripció a una altra revista** de l'Associació per només **40€**
- **30% de descompte** en la compra de les **publicacions** de l'Associació, tot l'any
- **20% de descompte** en la matrícula de **l'Escola d'Estiu**
- **20% de descompte** en la matrícula de **cursos i jornades**
- **Accés gratuït** als serveis de la Biblioteca de Rosa Sensat
- **Assessorament per part de la biblioteca** de Rosa Sensat per organitzar i dinamitzar activitats de biblioteca escolar

Associa't a l'Associació de Mestres Rosa Sensat

(Majúscules, siusplau)

Nom i Cognoms: _____

Direcció: _____

Població: _____

Codi postal: _____

NIF: _____

Data naixement: _____

Telèfon fix: _____

Mòbil: _____

e-mail: _____

Any 2015

- Quota jove (fins 25 anys) 36 euros
- Quota general 68 euros
- Quota jubilats (a partir dels 65 anys) 36 euros

Tria'n una

- Infància de 0 a 6 anys
- Infancia de 0 a 6 años
- Perspectiva Escolar

_____ a _____ de _____ de _____

Forma de pagament

- Domiciliació bancària

Cognoms i nom del titular (en cas que sigui un altre)

IBAN:

□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□

Firma del titular

Us agràire que amb càrrec a la meva conte/llibreta atengueu el rebut que anyalment us presentarà l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Témpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

MANLEY®

Edició i administració:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
Tel.: 934 817 373. Fax: 933 017 550.
redaccio@revistainfancia.org - www.revistainfancia.org

Direcció: Eva Jansà, David Altimir i Montserrat Nicolás

Coordinació: Mercè Marlès

Consell de Redacció:

Elisabet Abeyà, David Aparicio, Mercè Ardiaca, Irene Balaguer, Montserrat Baliarda, Teresa Boronat, Arnau Careta, Clara Claramunt, Carme Cols, Judit Cucala, Montserrat Daniel, Rosa Ferrer, Esteve Ignasi Gay, Gemma Gil, Marisol Gil, Xavier Gimeno, Josepa Gòdia, Josepa Gómez, Roser Gómez, Marta Guzman, Teresa Huguet, Mar Hurtado, Montserrat Jubete, Enric Lacasa, Anna Lleonart, Elisabet Madera, Sílvia Majoral, Paula Marfil, Marta Martínez, Blanca Montaner, Misericòrdia Olesti, Àngels Ollé, Marta Ordóñez, Beatriu Pérez, Dolors Pomers, Noemí Ramírez, Montserrat Rebollo, Núria Regincós, Eva Rigau, Montserrat Riu, Carme Rubió, Núria Sala, Clara Salido, Eva Sargatal, Rosa M. Securun, Mercè Serrat, Pau Sobrerroca, Josepa Solsona, Lurdes Tarradas, Dolors Todolí, Marta Torras, Maria Torres.

Projecte gràfic i disseny

de les cobertes: Enric Satué

Maquetació: Clara Elías

Impremta: INGOPRINT

Maracaibo, 15. 08030 Barcelona

Dipòsit legal: B-21091-83

ISSN: 0212-4599

Distribució i subscripcions:

Associació de Mestres Rosa Sensat
Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
Tel.: 934 817 379. Fax: 933 017 550

Exemplar: 12 euros, IVA inclòs

Baixa't l'aplicació per a mòbil
i tablet de Rosa Sensat

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de cap manera ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial.

L'editorial Associació de Mestres Rosa Sensat als efectes previstos a l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a que qualsevol de les pàgines d'Infància, o una part d'aquestes, sigui utilitzada per fer resums de premsa. Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posta a disposició, etc.) d'una part o de totes les pàgines d'Infància, necessita una autorització que concedirà CEDRO amb una llicència i dins dels límits que s'hi estableixin.